

LEYLA DURUKAN

**ÜSTÜN YETENEKLİLER VE STEM
BİR YAS OLUMLAMASI**

**KOÇ AİLELER SAHNE GENÇLERİN
DİSLEKSİ & SOSYAL DUYGUSAL BECERİLER**

**TÜRK PARA TARİHİ
ÇEKİRGELER EĞİTİM**

**BİR OTİZM YOLCULUĞU
FEN ÖĞRETİMİNDE...**

ZYE

HAZİRAN 2023 SAYI: 10

ZEKA YETENEK EĞİTİM DERGİSİ

YAYIN HAKKI

MERAL ŞENGÜLER
ÜSTÜN

ZEKALILAR / YETENEKLİLER
ENSTİTÜSÜ'NE AİTTİR.

EDİTÖR

DR. MERAL ŞENGÜLER

KAPAK RESMİ

LEYLA DURUKAN

WEB DÜZENLEME

MİZANPAJ

ERŞAN ALTÜRK

YAZI İŞLERİ SORUMLUSU

DR. MERAL ŞENGÜLER

İLETİŞİM

bilgi@uzyens.com.tr

ISSN: 2980-2946

BU SAYIMIZDA

EDİTÖRDEN

DİSLEKSİ
REHABİLİTASYONUNDA
SOSYAL DUYGUSAL
BECERİLERİN ÖNEMİ

KOÇ AİLELERİN BAŞARI
GRAFIĞI YÜKSELİRKEN

ÜSTÜN YETENEKLİLER VE
STEM EĞİTİMİ

FEN ÖĞRETİMİNDE ÜÇ
AŞAMALI MODEL

BİR OTİZM YOLCULUĞU

19 MAYIS'TA
SAHNE GENÇLERİN

LEYLA DURUKAN İLE
RÖPORTAJ

BİR YAS OLUMLAMASI:
İNSANIN ANLAM ARAYIŞI

ÇEKİRGELER EĞİTİM

TÜRK PARA TARİHİ

YAZA MERHABA SUNUMU

EDİTÖRDEN

6 Şubat 2023. Tarifsiz acılarımızın mührü gibi kazındı zihinlerimize. Kader mi ihmal mi hata mı tartışmaları arasında canlarımızı yitirdik. Adına ne denirse denilsin, oluşan can kayıpları ve yaşanan dakikalar işkence gibiydi herkes için. Hem yıkıntıların altındakiler hem de o yıkıntıların başında çaresizce kıvrananlar için akıl yitimi anlardı. İnsanın düşünürken bile mental olarak yıprandığı şeyler an be an yaşandı.

Maddi manevi kayıpların hayatın akışına dahil olup, kaybedenlerin kayıplarıyla yaşamaya alışma sürecinde hayatın tekrar tekrar sorgulanışını yaşıyoruz her birimiz. Ağlarken öfkelenmeye başlıyor, haykırırken bir kareye takılıp duygulanıyor, bir tas çorba için tartışırken küçük bir çocuğun gülümsemesiyle yeniden gülmeyi hatırlıyoruz. Kısacası hayatta olduğumuz sürece yaşamın bize getirdiği acı tatlı her bir zaman dilimini kolayıyla zoruyla güzeliyle çirkiniyle yaşıyoruz.

Ya bu olayın yaşandığı halkanın dışındakiler. Karşıdan izleyen olarak tanımlanan insanlar. Onlar da ellerinden geldiğince destek olmaya gayret ettiler. Kimi üç kuruş parasıyla kimi battaniyesi hırkasıyla.

Kimi oturup sohbet ederken elleri tutmaya çalıştı kimi beton parçalarının ucundan tutup kaldırmaya.

Her hareketin arkasında büyük dev yürekler vardı. İzleyenler değil bizzat yanlarında olanlar oldu tüm halk. Olmaya da devam edecekler. Hangimizin ne yaşayacağını belli olmadığı bu hayatta her an birbirimize ihtiyacımız olabileceği bilinciyle.

Unutmayın ki hayat siz plan yaparken başınıza gelenlerdir.

Sonuçta hayattayız. O ya da bu şekilde devam ediyoruz nefes almaya. Ve inanıyorum ki yapmamız gereken her birimizin yapmayı en iyi bildiği en faydalı işi en iyi şekilde yapmaya gayret etmesidir. Kısacası işimizi doğru yapmaktır. Biz de ZYE Dergisi olarak bu sayımızda ister deprem bölgesinde ister bambaşka bir şehirde bambaşka acılar yaşanmış olsun, insanların hayatlarına devam edebilmeleri için bir motivasyon kaynağı olmayı tercih ediyoruz. Bu sebeple yine birbirinden farklı alanlarda işini iyi ve doğru yapanlardan paylaşımlarla her yaştan her meslektan bireylere faydalı olabileceğini düşündüğümüz aktarımlar yapıyoruz. Gönüllü yazarlarımız ve muhteşem çocuklarımızla nice sayılarda faydalı olabilmek dileğiyle...

DİSLEKSİ REHABİLİTASYONUNDA SOSYAL DUYGUSAL BECERİLERİN ÖNEMİ

Gökhan KARATEPE

Disleksi duygusal bir bozukluk değil bir çeşit öğrenme güçlüğüdür. Ancak bu öğrenme güçlüğü'nün sinir bozucu doğası kaygı, öfke, düşük benlik saygısı, depresyon duygularına yol açabilir. Disleksili çocukların yaşayabileceği duygusal sorunları ve çeşitli senaryoları bilmek onların bu durumla nasıl başa çıkacakları konusunda yardımcı olmak anlamına gelir.

Disleksi neden cesaret kırıcı ve sinir bozucudur?

Disleksili çocukların hayal kırıklıkları genellikle onlardan beklenenleri karşılayamadıkları için oluşur. Disleksili çocukların etrafındaki herkes onlar için "çok zeki bir çocuk ama çabalamıyor" cümlesini kullanıyor fakat hiç kimse disleksinin bir çocuğu zihinsel olarak ne kadar zorladığının farkında bile değildir.

Disleksili çocukların neredeyse tümü mükemmeliyetçi ya da disleksinin doğasını bir türlü anlamamış ebeveynler ve öğretmenlerle büyürler. Çoğu disleksili çocuk hata yapmanın korkunç olduğuna inanır. Bu durum kendilerini kronik olarak yetersiz hissetmelerine sebep olur.

Disleksili çocuklar genellikle sosyal ilişkilerde sorun yaşayan çocuklardır. Disleksili çocuklar akranlarına kıyasla fiziksel ve sosyal olarak olgunlaşmamış olabilirler. Bu durum zayıf bir öz imaja ve daha az akran kabulüne yol açar. Birçok disleksili çocuk sosyal olarak ip uçlarını okumakta güçlük çeker. Sosyal etkileşimler sırasında gerekli olan kişisel mesafeyi ayarlayamayabilirler ve diğer insanların beden dillerine duyarsız çocuklar olabilirler.

Disleksi, genelde sözlü dil becerilerini yoğun etkiler. Çoğu disleksili çocuk iletişim sırasında doğru kelimeleri bulmakta güçlük çekebilir, kekeleyebilir, akıcı konuşamayabilir, kendini doğru ifade edemeyebilir. Bu durum akranlarıyla yaptığı iletişim girişimlerini olumsuz olarak etkiler.

Birçok disleksili çocuğun disleksili olmayan diğer çocuklar gibi güçlü ve zayıf yönleri vardır. Fakat disleksili çocukların başardıkları şeyler anbean farklılık gösterebilir. Bir gün çok iyi yaptıkları bir şeyi başka bir gün iyi yapamayabilirler. Pek çok disleksili yetişkin bu durumu “kara deliklere girmek olarak” ifade eder. Birçok disleksili çocuğun performansı günden güne değişir. Bazı günler okuma eylemi onlara oldukça kolay gelebilir bazı günler ise adlarını dahi çok zor okuyabilirler. Bu durumun farkında olan disleksili çocuklar yoğun endişe hissi yaşarlar. Acaba bugün şapkadan ne çıkacak karmaşası onların yaşadıkları duruma dair stratejilerini alt üst edebilir.

Disleksili Bireylerde

Endişe: Disleksinin semptomlarının değişken yapısı sebebi ile günbegün başlarına ne geleceği ne yaşayacağı endişesi yaşarlar. Başarısızlığı önceden tahmin edemedikleri için ise yeni durumlara girmek istemezler. Kaygı duyarlar. Kaygı, insanın kendisini korkutan her şeyden kaçınmasına sebep olur.

Kızgınlık: Disleksinin neden olduğu duygusal sorunların çoğu okul ve diğer sosyal hayattaki hayal kırıklıklarından kaynaklanır. Sosyal bilimciler hayal kırıklıklarının öfke ürettiğini gözlemlemişlerdir. Bu durum birçok disleksilide açıkça görülebilir.

Disleksili çocukların öfkelerinin bariz hedefleri okullar ve öğretmenlerdir. Bununla birlikte disleksili çocukların öfkelerini ebeveynlerinden çıkarması da çok yaygındır. Öfkesini okulda ve evde bilinçli pasiflik şeklinde sergilemeleri yoğunlukla görülür.

Disleksili çocuklar ergenliğe ulaştıkça toplum onlardan bağımsız olmalarını bekler. Bu beklenti ile öğrenilmiş bağımlılık arasında kalan disleksili birey daha da öfkelenir. Bu duygudaki disleksili çocuk öfkesini bağımlı olduğu insanlar üzerine yansıtabilir. Bu nedenle ebeveynler akran eğitimlerinin yoğunlukla kullanıldığı sosyal duygusal beceri çalışmalarını erken yaşta önemsemeli ve desteklemelidir.

Öz İmaj:

Disleksili çocukların öz imajları hayal kırıklıklarına, endişeye, kaygıya karşı son derece savunmasızdır. Araştırmalara göre okulun ilk yıllarında her çocuk olumlu bir öz imaja sahiptir. Çocuklar okulda başarılı olursa kendileri hakkında olumlu duyguları daha da gelişir ve hayatta çoğunlukla başarılı olabileceklerine inanırlar. Disleksili çocuklar başarısızlık ve hüsranla karşılaştıklarında diğerlerinden daha aşağıda olduklarını ve çabalarının çok az fark yarattığını öğrenirler güçlü ve üretken hissetmek yerine, kendilerini çevrelerinin onları kontrol ettiği güçsüz ve yetersiz bireyler olarak görürler. Bu tip duyguları yaşayan çocukların ilerleyen yaşlarda benlik imajı geliştirmesi oldukça zor olabilir.

Depresyon:

Depresyon ayrıca dislekside sık görülen bir komplikasyondur. Çoğu disleksili çocuk depresyonda olmasa da yaşadıkları öğrenme zorluğu, üzüntü, kaygı, öfke durumları onların depresyona karşı yüksek risk altında olan bireyler olduğunu bizlere öğretir. Disleksili çocuklar çoğu zaman öfkelerini çevrelerine yönlendirdiği gibi, kendilerine de çevirebilirler. Depresyondaki bir disleksili çocuk yetişkinlerin depresyon belirtilerinin aksine üzgün olma, uyuşukluk, yorgunluk, isteksizlik göstermeyip,

bunun tam tersine aktif hale gelerek acı veren duygularını örtbas etmek için yaramazlık yapabilirler.

Bununla birlikte depresyonda olan her bireyin buna disleksili olanlarda dahil 3 tane benzer özelliğe sahip olduğunu söylemek doğru olacaktır.

1. Kendileri hakkında olumsuz düşüncelere sahip olma eğilimindedirler, olumsuz benlik imajları vardır.
2. Dünyayı olumsuz görme eğilimindedirler. Olumlu deneyimlerden zevk alma olasılıkları düşüktür. Bu da iyi vakit geçirerek eğlenmelerini zorlaştırır.
3. Gelecekle ilgili olumlu bir şey hayal etmekten uzaktırlar.

Aile Problemleri:

Bir disleksili çocuğun ailesinin üstünde de muazzam bir etki vardır. Ancak çoğu aile tarafından bu etkiler göz ardı edilir.

Disleksi, bir aileyi çeşitli şekillerde etkiler. En bariz olanlarından bir tanesi kardeş rekabetidir. Disleksili olmayan kardeş genellikle ebeveynlerinin ilgisini, zamanını ve parasının çoğunu çeken disleksili çocuğu kıskanır. İroniktir ki disleksili bir çocuk bu denli bir ilgiyi ise hiçbir zaman istemez.

Bu durum disleksili çocuk açısından da başarılı olan kardeşine karşı olumsuz davranma ihtimalini artırır. Gelişimsel disleksinin kalıtsal geçiş özelliği ebeveynlerde benzer okul sorunları yaşanmış olabileceği anlamına gelir. Bu durum bir ailede iki duyguyu geliştirebilir. Ya bu durumu inkâr etme ve biraz çalışarak üstesinden gelinebileceği düşüncesi ebeveynleri sarar ya da okulda zorluk yaşayan

ebeveyn eski başarısızlıklarını ya da hayal kırıklıklarını hatırlayarak bu duyguları yeniden yaşayabilirler. Bu duygu bir yetişkinin ebeveynlik becerilerini dahi engelleyecek güçlü ve ürkütücü bir duygu olabilir.

İşte tüm bu anlatılanların yaşanma ihtimalinin yüksekliği düşünüldüğünde disleksili olan bireylerin sosyal duygusal beceriler açısından desteklenmesi ve ailelerin bu anlamda süreç rehberliği alması disleksi rehabilitasyonunda olmazsa olmaz bir aşamadır.

KOÇ AİLELERİN BAŞARI GRAFIĞI YÜKSELİRKEN

Nedret KESKİN

Önce öğretmenlik sonra öğretmenlerin öğretmenliği daha sonra psikoloji eğitimi almış olmam ve çocuklarla geçen 45 yıl. Çocuklarla ve ailelerle ilgili çalışmalarım da beni çok aydınlattı. Değişen anne baba tutumları, gelişen teknoloji, farklılaşan kültürel aktiviteler okullardaki eğitimlerin farklılaşması, çocuklara olumlu ve olumsuz yansıdı. Mümkün olabilese; evlenmeden önce eğitim alarak evlilik belgesinin alınmasını, çocuk sahibi olunmadan çocuğun yetiştirilmesi ile ilgili psikoloji ve eğitimi verilmeden aile oluşsun istemezdim. Herkes kendi yetiştirme tarzına eğitimine göre çocuk yetiştiriyor. Keşke elimde olsa da anaokulları ve kreşlerde velilere de devam zorunluluğu getirebilsem. Öğretmen ve eğitimcilere çocuk bakıcısı gibi davranmak yerine çocuğun kakasının rengini, burnunun

akıp akmadığını, kolunun neden çizildiğini sormaktan daha önemli soruları sorsak ve onlarla birlikte hareket etmeyi öğrensek. Böylece çocuğumuzun hayata daha iyi hazırlanmasını sağlarken gelişimi ile ilgili geri bildirimlerin de güçlü olmasını sağlamış oluruz. Ayrıca çocuğa çok iyi rehberlikte yapmış oluruz.

Kendi mesleğinizi çok iyi yapıyor olmak, üniversite mezunu olmak, çok iyi pedagojik formasyona sahip olmak demek değildir. Çocuğun sosyal, fiziksel, dil bilişsel, motor becerileri uyumu, yetenekleri, bağımlılıklarını önleme, davranış problemlerindeki doğru davranışı geliştirme, yeme-içme, uyuma, stres, iletişim, davranış bozuklukları, çocuğu doğru takip etme konusunda velilerimizi yetiştirsek. Bir nesil sonra kendini ve çocuğunu doğru tanıyan, doğru yetiştiren sağlıklı bireylere kavuşacağız. Kendi çocukluğumuzun yaralarını çocuklarımızla tedavi etmeyeceğiz. Çocuk merkezli ailelere dönüşmeyeceğiz. Önce eline öğretmeden serbest bir şekilde bilgisayar verip sonra bağımlılıklarıyla savaşmayacağız. Sonsuz isteklerini yerine getirip sonra sınır koymakla

uğraşmayacağız. Karakterini doğru öğrenip eksiklerini tamamlarken model olmanın önemini de öğrenip uygulayacağız. Yetenek keşfi, bağımlılıkların önlenmesi ve sosyalleşmenin formülü atölye çalışmalarında yatar ve buna velilerde katılırsa bayram havasına dönüşür gelişmeler. Her öğretmen resim, müzik, jimnastik, yabancı dil, akıl oyunları ve benzeri alanların birini seçer ve o alanda kendini geliştirirse tüm öğrenciler haftanın bir veya iki günü o eğitimleri alırsa, öğretmenler çocukları doğru takip eder ve çalışmalarda veli desteği olursa çocuklarınızı ne kadar çabuk tanıyacağınıza şaşıracaksınız. Sanatla, müzikle, sporla, tiyatroyla, kitaplarla doğru rehberlikle gelişen çocuklar yarınlarını kurarken hani o çok istediğimiz ayakları yere basan kendini

tanıyan yaşamla ve kendiyile barışık çocuklara dönüşecekler. Kendini geliştiren anne babalar ise bir milletin eğitimci olmaktan gurur duyacaklar. En büyük vatanseverlik göstergesi doğru eğitilen yetiştirilen çocuklardır. Anne baba iyi koç olursa ortaya çıkan yeni nesil bayrağı arkadan gelenlere uzatırken, her neslin bir öncekinden daha zeki olduğu kadar uyum, gelişme, başarıda da daha iyi olduğunu kanıtlayacak. Öğretmen kadar koç aileler sağlayacak çocukların mutlu başarılı sağlıklı ve kendini geliştiren olmasını. Onlar bulacak yeteneklerini olumsuz davranışları gidermeyi. Başarılı bir nesil oluşturmak, yetiştirmek, kreş ve anaokullarında veli ve öğretmenin doğru iş birliği ile kolayca sağlanır.

ÜSTÜN YETENEKLİLER VE STEM EĞİTİMİ: GELECEĞİN LİDERLERİNİ HAZIRLAMAK

Dr. Merve ARIK ERDİN

Prof. Dr. Mustafa Sami TOPÇU

Günümüzde eğitim camiasında sıkça yer bulan, tüm dünya müfredatlarındaki değişime rehberlik eden, genç ve dinamik öğrenme yaklaşımı: STEM. Türkçeye FETEMM olarak çevrilmiş olsa da her iki versiyonu da fen, teknoloji, mühendislik ve matematiğin ilk harflerinden oluşan bir sözcüktür. Disiplinler arası bir eğitim modeli olarak STEM eğitimi bu dört disiplinin bütünleştirildiği öğrenme ortamlarını öğrencilere sunmayı hedeflemektedir.

STEM öğretim tasarımının kullanıldığı bir sınıfta öğrenciler mevcut bir problemi tespit eder, problem için olası tasarım çözümlerini listeler, en uygun çözümü seçerek bu çözüm için prototip geliştirir, test, analiz ve değerlendirme süreçleri yürütürler. Öğrenciler mühendislik süreçlerini deneyimleyerek yaşamsal problemleri ürünlerle çözmeye ilişkin beceri kazanmış olurlar. Teknolojik bir ürün ortaya koyarken fen bilimlerine ilişkin bilgi ve yeterliliklerini, matematik ile ilgili yeteneklerini kullanırlar. Bu multidisipliner çalışma

biçimi, STEM becerileri gerektiren birçok sektörde başarılı olmak için temel faktörlerden biridir. Dolayısıyla giderek daha teknolojik hale gelen dünyamızda STEM eğitiminin önemi de artmaktadır.

Üstün yetenekli öğrenciler, diğer öğrencilere göre daha hızlı öğrenme kapasitesine, daha derin bir anlayışa ve yaratıcı bir düşünme yeteneğine sahiplerdir. STEM eğitimi üstün yetenekli öğrencilerin potansiyellerini ortaya çıkarabilecek bir yapıya sahiptir. STEM eğitimi bu öğrencilerin potansiyellerinin tamamını ortaya çıkararak onları gelecekteki liderler haline getirme potansiyeline sahiptir. STEM eğitim programları, öğrencilerin problem çözme, eleştirel düşünme, bilimsel muhakeme, analitik düşünme ve yaratıcılık becerilerini geliştirir. Bu beceriler, üstün yetenekli öğrencilerin yeteneklerini daha da ileriye taşıyarak potansiyellerini tam anlamıyla kullanmalarına yardımcı olur. STEM eğitimi aynı zamanda, üstün yetenekli öğrenciler için daha ileri seviyede

STEM

öğrenim olanağı sunar. Bu eğitim programları, genellikle öğrencilerin daha önce öğrendiği konuların ötesine geçerek onlara yeni beceriler, teknikler ve teoriler sunar. Böylece öğrencilerin meraklı ve sorgulayan doğalarını destekleyerek öğrenme sürecinde daha motive ve heyecanlı olmalarını sağlar. Ayrıca STEM becerileri, günümüz dünyasında daha önemli hale gelirken, bu alanda başarılı olanların gelecekteki iş fırsatlarından daha fazla yararlanması beklenmektedir. Bu nedenle, üstün yetenekli öğrencilerin STEM alanındaki becerilerini geliştirmeleri, onların gelecekteki kariyerleri için önemli bir avantaj sağlayabilmektedir. Ülkemizin beyin takımı olarak görülen üstün yeteneklilerin STEM becerilerinin desteklenmesi toplumsal kalkınma bakımından da önemli görülmektedir. Üstün yetenekli öğrenciler için STEM eğitimi, toplumumuzdaki büyük problemlerin çözümü için de büyük önem taşımakta; öğrencilerin yaratıcı düşünme becerileri, inovasyon ve teknolojik gelişmelerle ilgili çözümler üretmelerine yardımcı olabilmektedir. Örneğin, çevre ve sağlık

sorunları, teknolojik ilerlemeler gibi birçok alanda üstün yetenekli öğrenciler STEM çalışmalarında yer alarak bu sorunların çözümüne katkı sağlayabilirler. Özetle; üstün yetenekliler için STEM eğitimi, öğrencilerin potansiyellerini ortaya çıkarmak, onları gelecekteki liderler haline getirmek ve toplumumuzdaki büyük problemlerin çözümüne katkı sağlamak için önemlidir. Bu nedenle, STEM eğitimi programlarının üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına uygun şekilde uyarlanmasına gereksinim vardır.

Üstün Yetenekli Öğrenciler İçin STEM Eğitimi Nasıl Yapılabilir?

Üstün yetenekli öğrenciler için STEM eğitimi, onların öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak tasarlanmış programlar gerektirir. Bununla birlikte bu programların çoğu, üstün yeteneklilerin öğrenme hızına ve ilgisine uygun şekilde tasarlanmış daha ileri seviye STEM materyalleri sunmalı, öğrencilerin daha fazla keşfetmelerine ve öğrenmelerine izin vermeli, onların farklı öğrenme ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde uyarlanmalıdır.

Üstün yetenekliler için STEM eğitimine ilişkin bazı öneriler şöyle sıralanabilir:

- Üstün yetenekli öğrencilerin hızlı öğrenme ve daha derin anlama kapasitelerini dikkate alarak, STEM

derslerinde farklılaştırılmış öğretim yapılabilir. Bu öğrencilere daha zorlu ve ileri seviyede materyaller sunularak onların ilgi alanlarına yönelik projeler tasarlanabilir.

- Proje tabanlı öğrenme, öğrencilerin öğrendikleri bilgileri pratikte uygulama fırsatı sunar. Üstün yetenekli öğrenciler için yaratıcı düşünme becerilerini kullanarak ileri teknolojik çözümler üretme fırsatı sunabilir.

- Üstün yetenekli öğrencilere, STEM alanında deneyimli bir mentor atanması, öğrencilerin kendi ilgi alanlarına göre çalışabilecekleri ve öğrenme süreçlerinde daha fazla rehberlik alabilecekleri anlamına gelir. Ayrıca mesleki yatkınlıkları ortaya çıkarılarak kariyer süreçleri desteklenebilir.

- STEM eğitimi için iş birliği, öğrencilerin birbirlerinden öğrenmelerine ve birbirlerini teşvik etmelerine yardımcı olabilir. Üstün yetenekli öğrencilerin bir araya gelerek projeler üzerinde çalışmaları, birbirlerini desteklemeleri ve farklı perspektifler kazanmaları için fırsatlar yaratılmalıdır.

- STEM eğitiminde teknoloji kullanımı, üstün yetenekli öğrenciler için özellikle önemlidir. Öğrenciler, STEM derslerinde teknolojiyi kullanarak araştırma yapabilir, veri analizi gerçekleştirebilir, simülasyonlar oluşturabilir veya prototipler tasarlayabilirler.

- STEM eğitimi disiplinler arası bir yaklaşım gerektirir. Üstün yetenekli öğrencilerin çok yönlü ve yaratıcı düşünme becerilerinin desteklenmesi için STEM disiplinlerinin sanat, bilgi işlemsel düşünme, değerler eğitimi, sosyoloji vb. farklı disiplinlerle ve farklı disiplinlere ilişkin günlük hayat problemleri ile bütünleştirilmesi sağlanmalıdır.

Sonuç olarak, STEM eğitimi bugünün dünyasında önemli bir yere sahip olsa da üstün yetenekli öğrencilerin bu alanlara olan ilgisi ve potansiyeli, geleceğin inovatif ve başarılı liderlerinin yetişmesinde kritik bir role sahiptir. STEM eğitimi ve üstün yeteneklilerin desteklenmesi, bireyin kişisel gelişimi ve toplumun kalkınması için gereklidir. Bu konuda, eğitimciler, veliler ve toplumun tüm kesimleri birlikte çalışarak, üstün yetenekli öğrencilerin potansiyellerini ortaya çıkarmak ve onları geleceğe hazırlamak için gerekli adımları atmamız gerekmektedir.

GURURUMUZ YAĞIZ AYDIN
TÜRKİYE ZEKA VAKFININ
ZEKA OYUNLARINDA
TÜRKİYE BİRİNCİLİĞİ
ÖDÜLÜNÜ EMREHAN
HALICI'DAN ALDI.
YAĞIZ'IMIZI TEBRİK
EDİYORUZ.
ALKIŞLARLA...

FEN ÖĞRETİMİNDE ÜÇ AŞAMALI MODEL: MADDENİN TANECİKLİ YAPISI MODELİ ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Esin PEKMEZ

Bu yazımızda fen eğitiminde kullanılan öğretim yöntemlerinden biri olan üç aşamalı modele (keşif aşaması, yeniden tanımlama aşaması ve uygulama aşaması) etkinlik örnekleri ile açıklık kazandırılmaya çalışılacaktır. Keşif aşamasında öğrencilere etkinliği tanıtan bir dizi öğretim ve öğrenme stratejileri sunulur. Yeniden tanımlama aşamasında çocukların öğrenme ve anlamalarını kuvvetlendirmek amaçlanır. Uygulama aşamasında ise çocuklara sanat, drama, şiir ve yaratıcı yazma gibi farklı bağlamlarda keşif aşaması öncesi sunulan bilimsel bilgilerden faydalanmaları için seçenekler sunulur. Ayrıca etkinlikler sırasında günlük yaşantı örnekleri sunulur, bilimin hepimizin hayatını etkileyen küresel bir etkinlik olduğu konusunda öğrencilere farkındalık yaratılır. Uygulama aşamasında grupça ya da sınıfça ilgili konuları tartışmak suretiyle bilgilerini uygulamaları beklenmektedir. Bu tartışmalar sırasında öğrenciler hipotez kurar, önerilerde bulunur, farklı bakış açıları duyduğunda ve tartışılmış bir konuda anlaşmaya varmayı dener, kendi öğrenmeleri için sorumluluk alır. Böylesi

keşif amaçlı bir tartışmada, çocuklar yaptıklarını ve yapmadıklarını, bildiklerini ve anladıklarını tespit etme şansına sahip olurlar. Neleri öğrenmeye ya da bulmaya ihtiyaçları olduğu hakkında düşünürler. Bu çerçeveye oturtulmuş tartışmalar, bilimsel çalışma yollarına odaklanmış bir şekilde, grup çalışmalarının, konuşma becerilerinin ve işbirlikli ortamlarda öğrenme yollarının değerlendirilmesi içerir. Bu model yaş, konu, tema ve belli çocukların ya da sınıfların gereksinim ve ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde uyarlanabilir. Aşağıda maddenin tanecikli yapısı modelinin öğretilmesi üzerine, maddenin hal değişimi ve çözünme ile ilgili iki örnek etkinlik üç aşamalı modele uygun bir şekilde sunulacaktır. Öncelikle öğrencilerle paylaşılacak özet bilgi aşağıda verilmiştir.

*Bu yazıda kaynak olarak “Teaching Primary Science Promoting Enjoyment and Developing Understanding İköğretimde Eğlendiren ve Anlamayı Geliştiren Fen Öğretimi” (2016, Peter Loxley, Lyn Dawes, Linda Nicholls, Babs Dore. Çeviri Editörleri: Hakan Türkmen, Murat Sağlam, Esin Şahin Pekmez) başlıklı kitap kullanılmıştır.

MADDENİN TANECİKLİ YAPISI İLE İLGİLİ ÖZET BİLGİ

Maddenin hal değişimi konusu ile doğrudan ilgili olarak gündelik hayatımızda, çay yapmak için suyu ısıtırız ya da kekin üzerini kaplamak için çikolatayı eritiriz. Kaldırımdaki su birikintisi güneşli havada kurur ve buzlukta su buz haline gelir (öğretmene not: katı hale gelme-donma, erime, kaynama ve yoğunlaşma gibi gözlemlerimizi anlatırken kullandığımız bu gibi kelimelerle olayları ifade etmiş oluruz fakat bu kelimeler, süreç içinde olup bitenle ilgili bir açıklama yapmaz. Maddenin tanecikli yapısı modeli ve bu modelin buz küplerinin erimesi ve şekerin suda çözünmesi olaylarını açıklamada nasıl kullanıldığı ile ilgili açıklamalar ise neler olup bittiğini anlamamıza yardımcı olacaktır).

Günlük yaşamda, örneğin oda sıcaklığında, karşılaştığımız maddeler üç tanıdık şekilde bulunurlar: katı halde (ör. tahta), sıvı halde (ör. su) ya da gaz halde (ör. oksijen). Bir katıyı bir sıvıdan ayıran bariz fiziksel özellikler vardır: Katıların destek almadan muhafaza ettikleri kendilerine has şekilleri vardır. Oyun hamuru gibi yumuşak katılar bile bir şekil verildiğinde o yeni şekillerini muhafaza edebilirler. Ancak sıvılar akışkandır ve bulunduğu kabın şeklini alırlar ya da serbest bırakılırsa herhangi bir yüzeyde ince bir film şeklinde yayılır.

Sıvıların yayılma genişliği vizkozitelerine bağlıdır (su ve kıvamlı şerbetin farklı davranışları).

Üzerinde düşünmek için sorulabilecek sorular:

- İçinde bulunduğumuz odanın neresinde olursak olalım -ister ampul değiştirmek için merdivene çıkmış olalım ister yerde yatarak televizyon seyrediyor olalım- rahatlıkla nefes alabiliriz. Hava nasıl oluyor da odanın her yerinde bulunabiliyor?

- Kum ve un gibi bazı katılar sıvılar gibi davranabilir. Unu ve kumu döküp akışını izleyebiliriz. Bu davranışları sebebiyle kum ve un sıvı olarak mı sınıflandırılmalıdır?

Bir büyüteç ya da dijital mikroskopla bakıp kum ve unun yapısını daha yakından incelersek unu ya da kumu oluşturan tek tek katı madde zerreciklerini görebiliriz. Örneğin bir torba dolusu kum ya da un hem maddenin katı parçaları hem de havadan oluşan bir karışımından meydana gelmiştir ve akışkan olma, karışımın bir özelliğidir.

Bir gazı bir sıvıdan ya da bir katıdan ayırt eden gözlenebilir özellik gazın sıkıştırılabilir olmasıdır. Genel olarak gazlar kolaylıkla sıkıştırılabilirlerken katı ve sıvıları sıkıştırmak zordur. O zaman şöyle bir soru da akla gelebilir:

- Sünger kendine has şeklini muhafaza edebilir ama aynı zamanda sıkıştırılabilir.

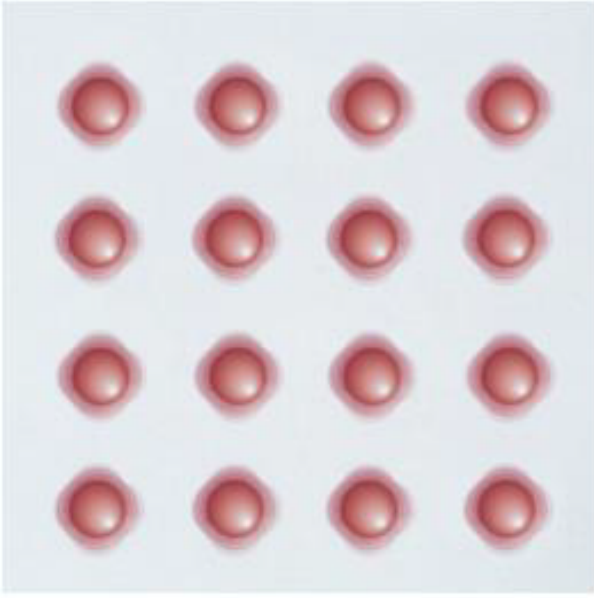
Öyleyse bazı katılar sıkıştırılabilirler mi yoksa bu durumu açıklamanın başka bir yolu mu var?

Bu durumda bir model oluşturma ihtiyacı ortaya çıkar. Çünkü katıların, sıvıların ve gazların gözlenebilir özellikleri var ancak bu farklılıkların sebepleri konusunda bir açıklama yapılması gerekir. Peki maddelerin yukarıda sözü edilen özelliklerine neyin sebep olduğunu göremezken, nasıl bir açıklama yapabiliriz? Bir açıklama yapabilmek için yaratıcı bir şekilde düşünmeye, maddenin yapısının neye benzediğini hayal etmeye ve dolayısı ile bir modele ihtiyaç duyarız. İşte maddenin tanecikli yapısı modeli maddelerin davranışlarını oldukça basit ve anlaşılabilir bir şekilde açıklayan bir modeldir.

Bir tabaka çikolatayı bölebildiğiniz en küçük parçaya böldüğünüzü düşünün. Çikolatayı mikroskobik seviyede çalışabilecek kadar küçük parçalara ayıran bir cihazla parçalara ayırdığınızı hayal edin. Kesmeye devam ettikçe çikolatanın neye benzeyeceğini hayal ediyorsunuz? Mikroskopla baktığınızda ne görürsünüz? Bu şekilde kesmeye sonsuza kadar devam edebilir misiniz? Çikolatayı bölmeye devam ettikçe en sonunda artık bölünemeyen elde edilebilecek en küçük parçalara (çikolata tanecikleri) ulaşılır. Bu parçalar hala çikolatadır. Her maddenin kendine

has tanecikleri vardır ve farklı maddelerin tanecikleri de birbirinden farklıdır. Bu tanecikler durağan değildir; enerjiye sahiptirler, sürekli bir hareket halindedirler ve birbirlerini çok güçlü bir elektriksel kuvvetle çekerler. Isı enerjisi taneciklerin hareket hızını etkileyecektir. Sıcaklık yükseldikçe taneciklerin enerjisi de artar ve daha hızlı hareket ederler. Küçük bir çikolata parçasında milyonlarca tanecik vardır. Çikolata katı haldeyse, taneciklerinin sıkı bir şekilde paketlenmiş gibi düzgün bir yapıda olduğunu hayal edebiliriz. Bu düzgün yapı, taneciklerin sıkı bir şekilde tanecikler arası ortak bir çekimle bir arada tutuldukları sanki bir kafes gibidir. Titreşim hareketi yapabilirler ama serbestçe hareket edemezler. Bu yapı serttir ve baskı uygulayarak kolayca şekli bozulmaz. Bir katı yoğundur çünkü tanecikler sıkı bir şekilde birbirlerine tutunmuşlardır. Sabit bir hacimleri vardır ve bir kuvvete maruz kalmadıkça şekillerini korurlar. Katı haldeki bir maddenin tanecikleri arasında boşluklar olmadığı için katıları sıkı kırmak zordur.

Başka bir örnek verelim: Bir markette elma rafını bir yandan diğer yana doğru salladığımızı hayal edin (enerji verilmesi). Yan yana düzenli bir şekilde dizilmiş elmaların düzeni bozulacak ve elmalar yere düşeceklerdir. Elmaların bu davranışını ısıtıldığı zaman ki çikolatanın davranışıyla karşılaştırabilirsiniz.

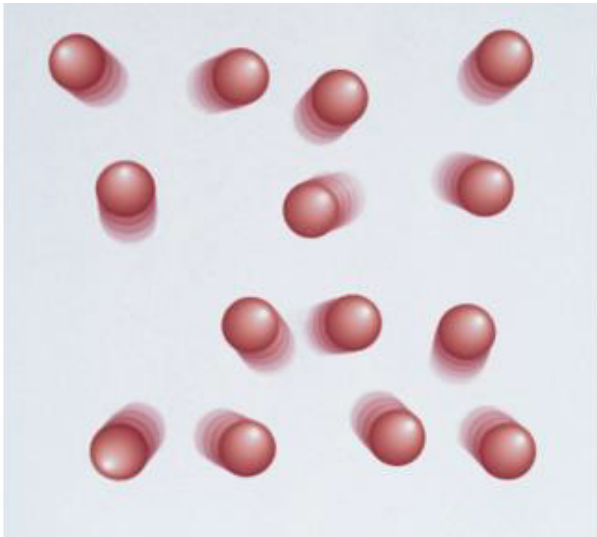

Katı modeli

Kaynak: © Dorling Kindersley / DK Görselleri (solda); ©Leslie Morris / Photographers Direct (sağda)

Maddeleri ısıttığımızda taneciklere daha fazla enerji vermiş oluruz. Tanecikler birbirlerinden daha uzağa hareket edebilirler ve onları bir arada tutan çekim kuvveti azalır. Birbirlerinin üzerinde ve etrafında daha özgürce gelişigüzel hareket ederler. Örneğin çikolata bulunduğu kaptan dökülebilir ve bir plaka halinde yayılır. Hala birbirine yakın olmalarına rağmen taneciklerin bu şekilde rastgele kümelenmesi ve belirli bir sırada olmaması durumunda sıvı olarak akacaktır.

Şekli içinde bulunduğu kap tarafından belirlenmesine rağmen bir sıvının yüzeyi ve belirli bir hacmi vardır. Tanecikler arasında boş alan az olduğu için kolayca sıkıştırılamazlar. Bir top havuzunda toplar buldukları havuzun şekline göre havuzu doldururlar fakat aralarında çok az bir boşluk vardır ve sıkıştırılamazlar. Çocuklar havuzun içinde oynadıkça, toplar birbirlerinin üzerinden hareket ederler ve toplar tamamen karışırlar. Peki gazlar neden kolayca sıkıştırılabilirler?

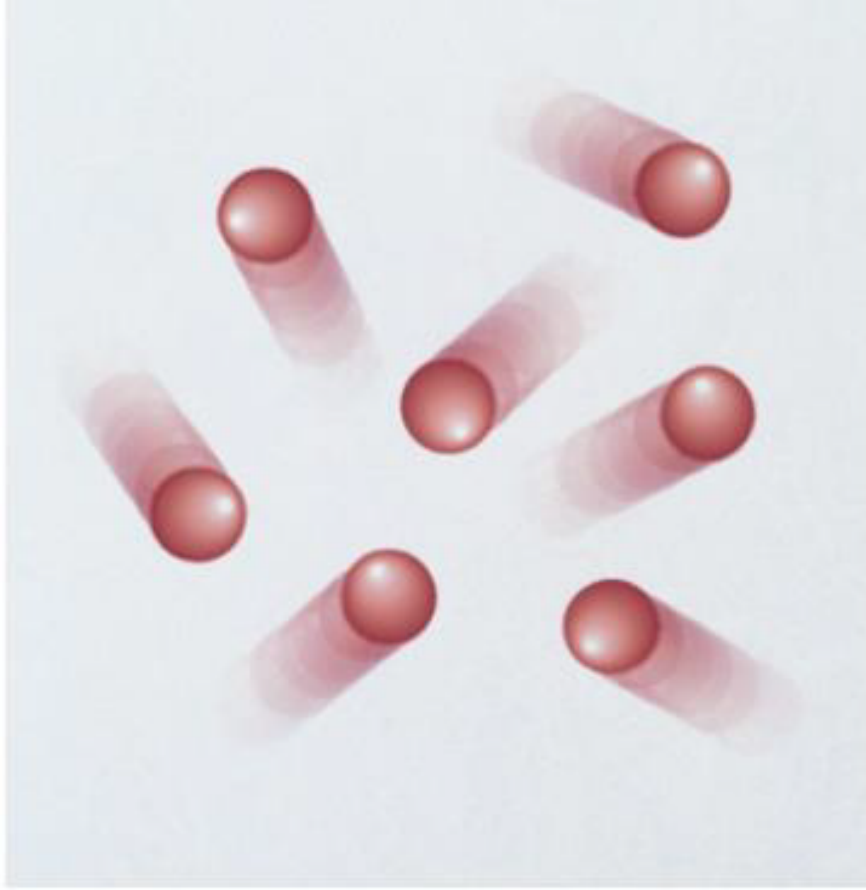

Sıvı modeli

Kaynak: © Dorling Kindersley (solda); Dave King/ ©Dorling Kindersley (sağda) / DK Görselleri

Hava gibi bir gaz içerisinde tanecikler, bir sıvı içindeki taneciklere kıyasla daha fazla enerjile ve daha fazla hızla hareket ederler ve onları bir arada tutan güç yok edilebilir. Bir gazın bir yüzeyi ve belirli bir şekli ya da hacmi yoktur ve bulunduğu kabın her yerine yayılır. Bir madde gaz halindeyken katı veya sıvı haline göre daha az yoğunurlar. Tanecikler birbirlerine ve buldukları kabın çeperlerine çarpıp geri dönerek hızlı bir şekilde

hareket ederler. Tanecikler arasında büyük bir boşluk vardır ve içinde buldukları kap küçülürse gazın hacmi de azalır. Milli piyango çekilişinde üzerindeki numaraların yazılı olduğu topların makinede dönmesi olayı gazlar için bir model olarak verilebilir. Dolayısıyla fırında çikolatalı bir kek pişerken kekin kokusunun nasıl oluyor da bütün eve yayılıyor olduğu maddenin tanecikli yapısı modeli ile açıklanabilir.

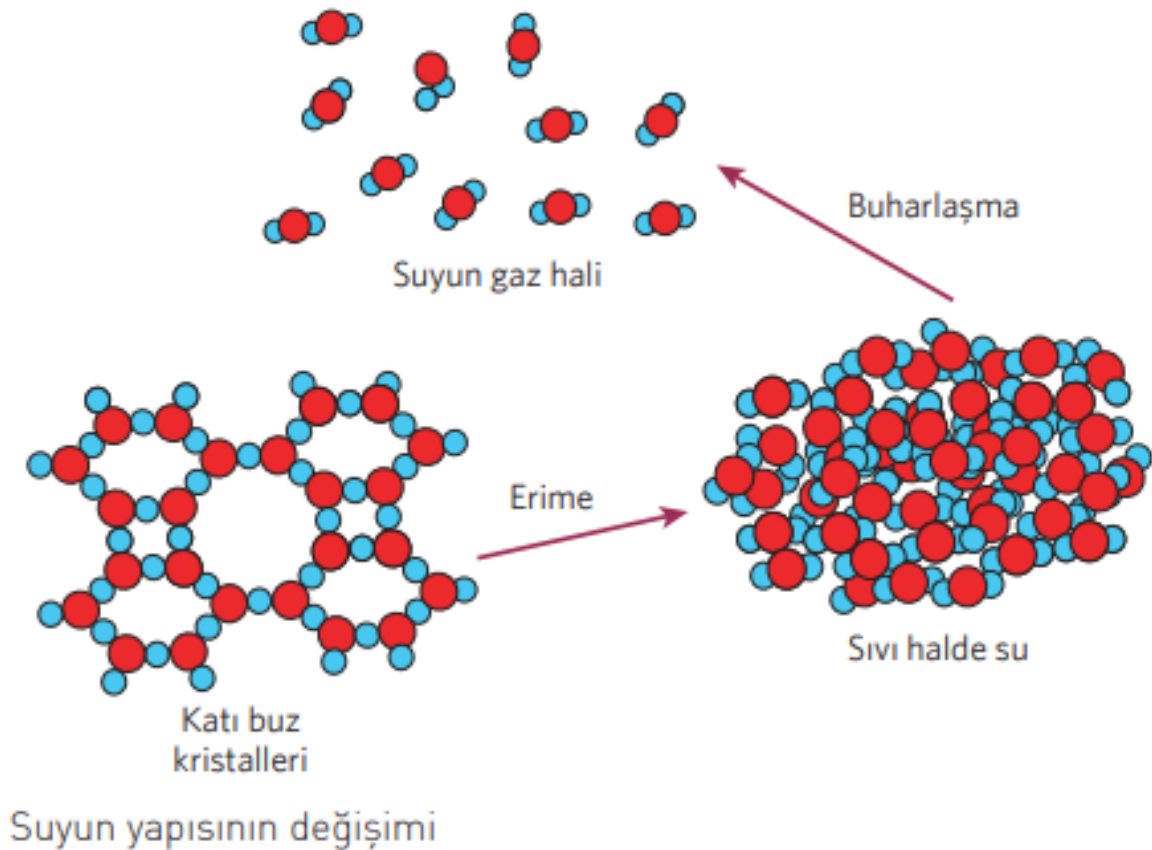
Gaz modeli

Kaynak: © Dorling Kindersley / DK Görselleri (solda); Andy Martin / Gelly Görselleri (sağda)

Peki maddenin tanecikli yapı modeli erime ve buharlaşmayı nasıl açıklayabilir? Katı halde bir madde ısındığında tanecikler, onları bir arada tutan çekim kuvvetinin üstesinden gelene ve daha serbest hareket edene kadar daha güçlü bir şekilde titreşmeye başlarlar. Katı madde erir ya da sıvılaşır: bu duruma hal değişimi denir. Isınma devam ederse, tanecikler, taneciklerin daha da güçlü bir şekilde hareket ettiği, böylece birbirlerinden uzaklaştığı ve serbest hareket eden gaz tanecikleri haline geldiği ana kadar enerji kazanmaya devam ederler. Sıvı buharlaşır ve hal değiştirir. Bu değişikliğin gerçekleşmesi için gerekli ısı miktarı (yani enerji miktarı) her madde için farklı olacaktır. Buharlaşma için her zaman yüksek sıcaklık gerekmez.

Örneğin, bir kap su pencere kenarına bırakıldığında bir süre sonra sonunda kaptaki su etrafını çevreleyen havadan ısı alır ve su tanecikleri daha hızlı hareket etmeye başlar. Yüzeğe yakın hızlı hareket eden tanecikler onları çevreleyen diğer su taneciklerinin çekimine karşı koyacak kadar enerjiye sahip olduklarında sıvıyı terk ederler. Hava sıcaklığı daha fazlaysa ve ayrıca havayla temas eden su yüzeyi daha fazlaysa buharlaşma daha hızlı gerçekleşir.

Maddeler soğuduğunda ise tersi gerçekleşir. Soğuma taneciklerden enerji alır ve böylece yavaşlarlar ve aralarındaki çekim kuvvetine karşı koyamazlar. Gaz halindeki madde yoğunlaşarak sıvı haline ve sıvı hali donarak katı haline dönüşür.

Üzerinde düşünelim: Sıcak bir günde bir bardak buzlu suyu masanın üzerine bıraktığımızda bardağın dışının nemlendiğini bu bilgiler ile nasıl açıklayabiliriz?

Etkinlik Örneği 1

Konu: Buz ve su

Yaş grubu: 5-8 yaş

Bilimsel Görüş

Su katı ve sıvı halde bulunabilir. Sıvı haldeki maddelerin ve katı haldeki maddelerin davranışları farklıdır ve farklı özellikleri vardır. Suyun sıcaklığı onun katı ya da sıvı olmasını belirler. Sıvı halde su 0°C'nin altında katı hali olan buza dönüşür. Buz ise ısıtılarak 0°C'nin üstüne çıkarılırsa sıvıya dönüşür.

Bilimsel Sorgulama Becerileri

Bu etkinliklerde çocuklar:

- sorular üretecek ve bu sorulara yanıtlar bulmaya çalışacaklar;
- soruları yanıtlandırmak için ilk elden deneyimlerinden faydalanacaklar;
- ne yapacaklarına karar vermenden önce neler olabileceği hakkında düşünecekler;
- çizimler kullanarak neler olduğunu kaydedecek ve sunacaklar;
- elde edilen sonuçları beklentileri ile karşılaştıracaklar ve açıklamaya çalışacaklardır.

Keşif aşaması

Bu aşamada çocuklar kendi fikirlerini ortaya koymalıdır.

Etkinliğe başlarken

Balonların içine su doldurulup farklı şekillerde ve büyüklüklerde

dondurularak elde edilen buz balonları her gruba bir tane vermek üzere hazırlanır. Buz balonları ile çalışırken bu balonlar çocuklara 'buzdan hayvanlar' diye tanıtılırsa çocuklar çok heyecanlanır ve sorulara coşkuyla yanıt verme istekliliği içerisinde olurlar.

Buz balonları
Kaynak: Peter Loxley

Bilimsel Sorgulama

Çocuklar öncelikle onlara verilen buz balonlarını gözleyerek, çizerek, balonların fotoğrafını çekerek, ya da buz balonunun nasıl olduğunu tanımlayarak zaman geçirirler. Nasıl görünüyor? Dokununca ne hissediyorsun? Bir ses çıkarıyor mu? Çocuklar, buz balonlarının sıcak sınıf ortamında erirken çıkardıkları sesleri dinleyebilirler. Çocukların buzun özelliklerini anlatırken kullandıkları sert, ağır, soğuk vb. kelimelerin listesini de bu arada öğretmen yapar.

Üzerinde konuşulacak maddeler: doğru, yanlış veya emin değilim

- Buz balonları sudan oluşmuştur.
- Buz balonları uzun süre dışarıda

birakılırsa buz erir.

- Buz erimeyecek derecede soğuk.
- Yünlü bir montla sararsak buz balonlarının erimesini engelleriz.

Çocukların buzun özellikleri ile ilgili neler anladıklarını paylaşmaları için onları yukarıdaki maddeler ile ilgili konuşmaya teşvik edilir ve verdikleri yanıtlar sebepleriyle tartışılır.

Çocukların Çizimleri

Çocuklardan bir gece boyunca sınıfta bıraktıklarında buz balonlarına neler olacağını tahmin etmelerini isteyin. Gruplar gece boyunca ne olacağı ile ilgili hipotez kurmak ve fikirlerini yansıtan açıklamalar içeren çizimler yapmak için iş birlikli olarak çalışabilirler. Bir sonraki gün çocuklar dün gece boyunca dışarıda bıraktıkları buz balonlarına ne olduğunu anlatırlar. Tahminleri doğru mu? Çocukların kullandığı anahtar kelimelerin listesini öğretmen yapar ve bu kelimeleri buz balonlarını tanımlarken kullandıkları kelimelerle karşılaştırır.

Biçimlendirici Değerlendirme

Üzerinde konuşulacak maddeler başlığı altında konuşulanları da göz önüne alarak çocukların ne bildiğine ve bir sonraki adımda ne öğrenmeleri gerektiğine karar verilir.

Yeniden Tanımlama Aşaması

Bu aşamada çocuklar bilimsel fikirleri anlamlandırmalıdır. Bu aşamanın amacı ortaya çıkan sorular hakkında bilimsel bakış açısıyla düşünmelerine

yardımcı olmak ve suyun sıcaklığının onun sıvı ya da katı olacağını belirlediğinin farkına vardtırmaktır.

Bilimsel Sorgulama

Öncelikle çocuklar buz ve suyun özelliklerini kıyaslamaya teşvik edilir. Çocuklardan özellikleri tanımlarken kullanabildikleri kadar kelime kullanmaları istenir. Buzun ve çeşme suyunun sıcaklığını ölçmek için basit bir termometre kullanılır. Buzun çeşme suyundan epeyce fazla soğuk olduğunu gösterilir. Çeşme suyunun nasıl buza dönüşebileceği hep birlikte konuşulur. Suyla doldurulmuş balonları, buza dönüşmesi için çocuklar nereye koyabilirler? Çocuklar dondurucunun ve buzdolabının içine ve sınıfın farklı yerlerine termometreler koyabilirler ve böylece farklı yerlerde ki sıcaklıkları karşılaştırabilirler. Bilimsel ifadelerle çocukların yanıtlarının sebepleri tartışılır. Çocukların muhakeme yapması onların bu konuyu anlamalarına katkı sağlayacaktır. Bu noktada çocuklar kendi düşüncelerinin doğru olup olmadığını denemelidirler ve farklı sıcaklıkların buz balonları üzerine etkisini tanımlamalıdır.

Keşfetmeye Dayalı İlave Etkinlik

Buz balonlarının üzerindeki balonu çıkarıp çocuklara buz balonlarının buz kısmını verilir. Buzun hangi kısmının önce eriyeceği hep birlikte tartışılır. Çocukların verdikleri yanıtların sebepleri birlikte

tartışılır. Çocuklar buzun hangi kısmının daha soğuk olabileceğini tahmin edebilirler – iç kısmı mı dış kısmı mı? Çocukların tahminlerinin doğru olup olmadığı sıcaklıkları ölçerek test edilir. Çocuklar buzların erimesini durdurmak için neler yapılabileceği konusunda öneriler sunmaya teşvik edilir. Çocuklar buz balonlarının suda yüzüp yüzmediğini deney yaparak görebilirler. Farklı sıcaklıklarda suların buz balonlarını nasıl etkilediği karşılaştırılır. Daha sıcak su kullanmanın etkilerinin neler olabileceği konusunda hep birlikte konuşulur. Çocuklar, yaptıkları gözlemlerini açıklarken bu ana kadar öğrendiklerini kullanmaya teşvik edilir.

Değerlendirme ve Derinlemesine Öğrenme

En son yapılan etkinlik sırasında çocukların aralarında geçen konuşmalar dinlenir ve gelişimleri değerlendirilir. Bu konuda daha ne öğrenmek isterlerdi? Derinlemesine öğrenme için çocuklar kendi sorularını geliştirebilirler.

Uygulama Aşaması

Bu aşamada çocuklar bilimsel fikirleri kullanmalıdırlar. Yağmur yağışının kar yağışına dönüştüğü (sıvının katıya) iklimsel olaylar hep birlikte konuşulur. Yoğun kar yağışı ve karlı bölgeleri içeren ilginç resimler ya da videolar çocuklarla paylaşılır. Çocuklar kar ile oynarken yaşadıkları deneyimleri paylaşmaları ve karın neden eridiğini açıklamaları konusunda teşvik edilir.

Kar eridikten sonra nereye gider?

Rol Oynama ve Dansla Bağlantısı

Her biri birbirinden farklı ve birbirinden güzel olan kar tanelerinin resimleri incelenir. Çocuklardan bir kar tanesi olarak kendilerini hayal etmelerini ve kar tanelerinin nasıl bir araya gelip karı oluşturduklarını modellemeleri istenir. Kar tanelerinin bir araya gelip nasıl kar topu ya da kardan adam oluşturduklarını gösterebilirler. Çocuklar, uygun bir müzik düşünerek grupça kar tanelerinin farklı evrelerini gösteren bir kar tanesi

dansı geliştirebilirler. Dans ederek bir kar tanesinin hava soğuduğunda nasıl oluştuğunu ve sıcaklık yükseldikçe nasıl 'eridiğini' modelleyebilirler.

Konunun Sanat ve Yaratıcı Yazma ile Bağlantısı

Çocuklar kar tanesi modeli yapabilirler ya da kendi çizimlerini yaratabilirler. Çocuklar karla ilgili kendi deneyimlerinden ve kar tanesinin kısa ömürlü güzelliğinden esinlenerek kendi hikâye ya da çizimlerini de yazabilirler.

Değerlendirme

Konuyla ilgili çocukların anlayıp anlamadıklarını değerlendirmek için çocuklar arasında geçen konuşmalar dinlenir ve onlardan farklı sıcaklıkların kar taneleri üzerindeki etkisini açıklamaları istenir.

Etkinlik Örneği 2

Konu: Eriyen buzullar

Yaş grubu: 8-11 yaş

Bilimsel Görüş

Su donarken hacmi de artar. Buz eriyince suya dönüşür ve ilk baştaki hacmine döner. Su sıvı olarak katı halindeki göre daha az yer kaplar. Katıların çoğu sıvı hale geldiklerinde hacimlerinde artış olurken su için gözlenen bu olay alışılmışın dışında bir durumdur. Bu durum, buz erirken yapısına neler olduğunu düşünerek açıklanabilir. Su katı haldeyken (buz), hidrojen ve oksijen tanecikleri kristal bir yapıda bir araya gelirler. Buz erirken, kristal yapı yıkılır ve böylece tanecikler birbirlerine yakın

mesafede hareket ederler. Sonuç olarak, buz sıvı hale dönerken hacmi azalır. Bu eriyen buzulların neden deniz seviyesini yükseltmediğini açıklamamıza yardım eder. Sadece kara üzerinde bulunan buzların eridiklerinde deniz seviyesini yükseltme potansiyeli vardır.

Donmadan kaynaklanan genişleme sebebiyle buzun bir kısmı suyun üzerinde kalır. Buzul erirse buzul halindeki hacminden daha az olan ilk hacmine geri döner ve bu yüzden deniz seviyesinin yükselmesine sebep olmaz

Kaynak: İkon Görselleri / Alamy

Bilimsel Sorgulama Becerileri

Bu etkinliklerde çocuklar:

- araştırılacak sorular soracaklar ve bu sorulara nasıl cevap bulacaklarına karar verecekler;
- kontrollü bir deney planlayacaklar;
- sistematik gözlemler yapıp ölçümler alacaklar ve bunları tablolar ve grafikler

kullanarak kaydedecekler;

- sonuç çıkarmak için gözlemlerini ve ölçümlerini kullanacaklar;
- gözlemleri açıklamak için bilimsel bilgi ve anladıklarını kullanacaklardır.

Keşfetme aşaması

Bu aşamada çocuklar kendi fikirlerini ortaya koymalıdır.

Etkinliğe Başlarken

Çocuklara Arktik ya da Antarktik bölgesinde bulunan buzullarla ilgili video gösterilir. Çocuklar buzullarla ilgili neler biliyorlar? Buzullar neyden oluşmuş? Nasıl oluşmuş? Neden sadece çok soğuk bölgelerde bulunurlar? İçlerinde eriyor olanlar var mı? Hangi sıcaklıkta erirler?

Bilimsel Sorgulama

Küresel ısınmanın Arktik ya da Antarktik bölgelerinde buzların erimesine etkisi üzerine odaklanılır. Bilim insanlarının bu konuda neler bulduğu ile ilgili resimler, videolar ve bilgi kaynakları kullanılır. Buzulların erimesinin deniz seviyesini arttırıp arttırmayacağı konusunda hep birlikte konuşulur. Çocuklar kendi tahminlerini yapıp bu tahminlerinin doğru olup olmadığı ile ilgili bir deney tasarlayabilirler. Dondurulmuş suyla dolu balonları buzul olarak kullanırlar. Plastik kısmı buzdan soyarak ayırırlar. Büyük bir kaptaki su içinde bu buzlar yüzdürülebilir. Çocuklar buz erimeye başlamadan önce su seviyesini işaretlerler. Belli aralıklarla su seviyesinde bir değişiklik olup olmadığını not ederler. Aynı deney daha küçük plastik kapların içine buz

kalıplarında dondurulmuş küçük buz parçaları ile de yapılabilir.

Düşünelim Çözeli

‘Dünyanın sıcaklığının artması dünyadaki buzların erimesine ve deniz seviyesinin yükselmesine sebep olacaktır.’ Bu doğru mu, yanlış mı, yoksa emin değil misiniz? Bu soruyu yanıtlarken iki farklı şekilde düşünülebilir:

1. Denizde bulunan buzul şeklindeki buzlar
2. Kutuplarda bulunan buz tabakaları gibi kara üzerindeki buzlar.

Biçimlendirici Değerlendirme

Bilimsel sorgulama sırasında ve düşünelim çözeli kısmındaki çocukların verdikleri yanıtlar değerlendirilir. Çocukların neler bildiklerine ve bir sonraki aşamada neler öğrenmeleri gerektiğine karar verilir.

Yeniden Tanımlama Aşaması

Bu aşamada çocuklar bilimsel fikirleri anlamlandırmalıdır.

Konuşarak ve Çizerek Keşfetme

Bir nesnenin davranışının nasıl olurda yapısından etkilenir olduğu hep birlikte konuşulur. Örneğin un serbestçe akar çünkü un taneleri gevşek bir şekilde dururlar birbirlerine bağlı değildirler. Ama su ile karıştırılıp fırında pişirilince bu karışım katılaştır çünkü ısı un tanelerinin birbirine tutunmasına sebep olur. Çocuklar ekmek ve unun özelliklerini kıyaslayabilirler. Büyüteç ya da elektronik mikroskop kullanılarak yapıları keşfedilip resmi çizilebilir.

Çocuklardan un tanelerinin nasıl ekme olabildiğini hayal etmelerini ve bu olayı tanımlamaları istenir. Çocuklar un tanelerini temsil edebilir ve bu tanelerin nasıl bir ekme haline geldiğini basit bir rol oynama ile canlandırabilirler. Bunun basit bir model olmasına rağmen farklı özellikleri açıklamak için faydalı olduğunu açıklanır. Aslında ekmeğin yapısı benzer fakat daha karmaşıktır.

Modelleme

Neler olduğunun görülemediği zamanlarda bilim insanlarının modeller kullandıkları açıklayınır. Elmaların sıra sıra dizilmeleri örneği gibi basit analogilerle maddelerin katı hale geçerken nasıl bir düzende oldukları gösterilir. Sıra sıra dizilmiş elmaların devrildiğinde ne olabileceği hakkında konuşulur. Elmalar, sıvılara benzer şekilde, masada yuvarlanıp ilerler. Buz (katı) ve su (sıvı) için farklı tanecik yapıları hakkında konuşurken bu analogiyi kullanılır. Çocuklar tanecik rolünü üstlenebilirler. Grup olarak ta buz ve suyun yapısını ve davranışı modelleyebilirler. Katıları ısıtmanın tanecikleri nasıl daha hızlı bir şekilde titreştiğini ve bunun sonucunda da katı yapının sıvıya dönüştüğünü modelleyebilirler. Modelleme yoluyla suyun hacminin buzun hacminden daha küçük olmasının nasıl mümkün olduğunu keşfedebilirler. Bunun düşünelim çözelim kısmındaki soruyu yanıtlarken nasıl yardımcı olduğu tartışılır. Düşünelim

çözelim kısmındaki sorulara geri dönülür: Buz eriyip su olduğunda hacmi azalır, buzul eridiğinde suyun altında kalan kısmın hacmi kadar hacme sahip olur. Bu yüzden buz eridiğinde suyun hacmi artmaz. Eriyen buzulların deniz seviyesindeki yükselmeden sorumlu olamayacağı hakkında hep birlikte konuşulur.

Bilimsel Sorgulamaya Dayalı İlave Etkinlik

Çocuklar küresel ısınma ve küresel ısınmanın deniz seviyesini nasıl etkilediği konusunda bir sorgulama etkinliği yapabilirler. Çevrim içi medya kaynaklarını kullanarak kendi hikayelerini ve anektodlarını oluşturabilirler ve bu hikaye ve anektodları sınıfta arkadaşlarıyla paylaşabilirler.

Değerlendirme ve Derinlemesine Öğrenme

Çocukların gelişimini değerlendirmek için onların modellemeleri ile ilgili açıklamaları ve tepkileri kullanılır. Daha başka ne bulmak isteyebilirler? Derinlemesine öğrenme için çocuklar kendi sorularını oluşturabilirler.

Uygulama Aşaması

Bu aşamada çocuklar bilimsel fikirleri kullanmalıdırlar.

Bilimsel Sorgulama ve Matematikle Bağlantısı

Çocuklar şeker ya da tuza suda çözüldükten sonra ne olduğunu açıklamak için maddenin tanecikli yapısını modeli ile ilgili anladıklarını kullanabilirler. Çözüldükten sonra tuz ya da şekeri neden göremiyoruz? Çocuklar şekerin ya da suyun çözünme hızını etkileyen faktörleri inceleyecekleri bir kontrollü deney yapabilirler. Bu deneyde doğru ve hassas ölçümler almalı ve verileri grafiksel olarak göstermelidirler. Çocuklar uygun tanecik modeli tekniklerini kullanarak sonuçlarını açıklayabilirler.

Değerlendirme

Maddenin tanecikli yapısı modelini ne derece anladıklarını değerlendirmek için çocukların buldukları sonuçlar ile ilgili açıklamaları ve aralarında geçen konuşmaları dinlenir.

Konuşma Becerileri ve Bilimsel Tartışma

Açıklama: Her gruptan belirtilen farklı konular hakkında bulabildikleri kadar bilgi toplamalarını ve bu konularda kendi bilimsel düşüncelerini sınıfa açıklamaları için hazırlanmaları istenir: buharlaşma, yoğunlaşma (yoğuşma), erime, kaynama, donma, katılar, sıvılar, gazlar.

Anlamayı gerçekleştirmek ve pekiştirmek için fikirlerimizi açıklamamız gerektiği vurgulanır.

Çocuklardan, fikirlerini tüm sınıfa açıklamadan önce birbirlerine açıklama yaptıklarından emin olmaları istenir. Adece grup sözcüsü olan biri değil gruptaki her çocuk fikirlerini açıklayabilmelidir. Grup içinde çocuklar birbirlerini desteklemek amacıyla her biri konunun bir kısmını seçip birbirlerine açıklayabilirler. Tüm grup üyeleri aktif olarak sözel açıklamalara katkıda bulunmalıdırlar. Grup gerekirse bir poster, bir bilgisayar sunumu ya da bir web sayfası hazırlayabilir fakat düşüncelerini sınıfa açıklamalıdırlar. Çocukların açıklamalarını yaparlarken şu kalıpları kullanmaları önerilir: 'bulduk', '.....bilmek çok ilginç', 'şimdi size anlatacağımız konu...', 'düşündüğümüz şey...', 'sorunuz var mı?' Arkadaşlarınızın açıklamalarından neler öğrendiniz diye sorarak sınıftan sunumlara yapıcı yorumlar yapması istenir. Gruplardan açıklamaları hakkında konuşmaları istenir - ne zaman zor ya da kolaydı ve bu, bilim insanları için neden bu kadar önemli? Etkinliklerin denenmesini umarak geri dönüt için iletişim kurmanız dileğiyle tüm öğretmenlerimize başarılar dilerim...

BİR OTİZM YOLCULUĞU

Pınar YORGANCILAR

25 yıllık öğretmenlik hayatımda gerek sosyal gerek fiziksel gerek düşünsel olarak birbirinden çok farklı öğrencilerle çalıştım. Her birinden farklı duygular farklı teknikler öğrendiğim ve tecrübe dediğimiz kavramı deneyimlememe olanak sağlayan öğrencilerimin aynı zamanda en iyi öğretmenlerim olduğunu fark etmem yıllarımı aldı. Formasyon derslerinde öğrendiğimiz teorik bilgilerle bir süre idare ettim. Ta ki bireysel eğitim planına gereksinim duyulan özel öğrencilerle karşılaşana kadar. Özel öğretim ihtiyacı olan öğrencilere, öğrendiğim teorilerle ulaşamadım. Otistik bir öğrenciye nasıl yaklaşılmalı, görme engelli öğrenciye notalar nasıl öğretilmeli, disleksi tanısı almış bir öğrenci ile çalışırken nelere dikkat edilmeli... Kafamı kurcalayan sorulardan sadece birkaçıydı. En iyi çözümün aileler ile irtibatta olmak ve onlardan öğrendiklerimle adım adım ilerlemek olduğunu yaşayarak öğrendim ve öğrenmeye devam ediyorum.

İşte, bu öğrencilerimizden biri Eren Arıcan. Eren'in okulumuzun sınavına girdiği günü dün gibi hatırlıyorum. Son derece içten, sıcak tavırları, o bozulmamış saf hali, kendiyile barışık ve

özgüvenli duruşundan çok etkilendim. Sınavı kazanıp enstrüman olarak kanunu tercih etmesi beni çok mutlu etti. Aynı zamanda biraz heyecan ve kaygı uyandırmadı da değil. Eren başlarda normal diye adlandırdığımız birçok öğrenciden daha çabuk ilerledi. Tutuş, oturuş, pozisyon konusunda bir sıkıntısı olmamakla birlikte dikkat süresinin kısa olması işimizi biraz zorlaştırdı. Bu arada nasıl davranacağım konusundaki tecrübesizliğim ve bilgisizliğim de engellerden birisiydi. Bu aşamada annesi Hülya Hanım en büyük yardımcımızdı. Eren şu an 11. Sınıfta. Dikkat süremizi aile ile işbirliği sayesinde oldukça uzattık. Hatta Eren, okulumuzda düzenlenen mini konsere iki parça ile katılarak arkadaşları ve öğretmenlerinin beğenisini topladı. Şimdi de annesi Hülya Arıcan' dan dinleyelim Eren' in uzun serüvenini...

P: Öncelikle bize kendinizden bahseder misiniz Hülya Hanım.

H: 1977 yılında İzmir'de doğdum. İlk, orta ve lise öğrenimimi İzmir'de tamamladım. 2001 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümünden mezun oldum. Aynı yıl Bitlis'e atandım. 2 yıl Bitlis'te görev yaptıktan sonra eş durumu ile

İzmir'e tayin oldum. 2006 yılında oğlum Eren dünyaya geldi. Halen Gürçeşme Leman Alptekin İlkokulu'nda özel eğitim öğretmeni olarak görev yapmaktayım.

P: Eren'in tanısı tam olarak nedir? İlk öğrendiğinizde tepkiniz ne oldu?

H: Oldukça rahat bir hamilelik ve doğum sonrasında normal gelişim gösteren bir bebektir Eren. 7-8 aylıkken ilk kelimelerini (anne, baba, dede) söylemeye başladı. Adını sorduğumuzda söylüyordu. Göz teması oldukça iyiydi, adını seslendiğimizde tepki veriyordu. 2 yaşına doğru bir şeyler ters gitmeye başladı. Yabancılarla iletişim kurarken bakmıyordu, oyuncakları sıralayarak ve aynı oyuncaklarla oynuyordu. Cümle kurarken artması gereken kelime sayısı artmıyordu, iki kelimeyle sınırlıydı. Otizmin çok belirgin belirtileri yoktu, anaokuluna başlayınca, çocuklarla vakit geçirince konuşma akıcı olur diye düşündük, konduramadık galiba. Anaokulundaki psikoloğun tavsiyesiyle psikiyatriste götürdük. 3 buçuk yaşındayken Yaygın Gelişim Bozukluğu

YGB) tanısı konuldu. Büyük bir şok yaşadım, çok üzüldüm, çok ağladım ama hep güçlü durmaya çalıştım. Eren'in otizmi çok ağır değildi. Düzeleceğine inanıyordum. Ne gerekiyorsa yapmalıydım. Araştırmalarımız sırasında Eskişehir Anadolu Üniversitesi Engelliler Araştırma Enstitüsüne Ayten Uysal Hocanın ismini duyduk ve gittik. Ayten Hoca, çok yoğun özel eğitim alırsa oldukça iyi olabileceğini söyledi, neler yapabileceğimiz konusunda bizi aydınlattı.

Böylece çok yoğun, yorucu bir o kadar da keyifli otizm yolculuğumuz başladı. Okul öncesi dönemde çok yoğun özel eğitim ve evde eğitim aldı. İlkokula başladıktan sonra ise akademik eğitimin yanında sosyal faaliyetler, spor, müzik eğitimi de almaya başladı.

P: Sonraki süreçte neler oldu? Hayatınızda neler değişti?

H: Tabii ki yoğun eğitim demek, çok yorucu bir süreç demektir. Eşim sağlıkçı olduğu ve tam gün çalıştığı için Eren'in eğitimiyle benim ilgilenmem gerekti. Yarım gün çalışmam bir avantaj oldu. Her gün çalışma saatimin dışındaki vakitlerde Eren'i ders ve kurslara götürdüm. Hatta hafta içi zaman kalmadığı için spor ve yüzme faaliyetlerine hafta sonu gidiyorduk. Sosyal hayatım yok denecek kadar azaldı. Küçük yaşlardayken Eren'i bırakıp dışarı çıkamıyordum, çıksam da işimi çok hızlı halledip dönüyordum. Yaz tatillerinde ise eve öğretmen geliyordu ve

çoğunlukla kısıtlı tatil yapabiliyorduk. Daha önce de belirttiğim gibi Eren'in otizmi çok ağır değildi, öğreniyordu ve eğitilebiliyordu. Sevgi ve sabırla çoğu sorunu aştık. O yüzden hayatımız kabusu dönmedi, aksine çok keyifli yanları da vardı. Okul hayatında da sorunlarla karşılaştık tabii ki.

Bazı ailelerin ve çocuklarının duyarsız yaklaşımı sebebiyle moralimizin bozulduğu zamanlar oldu. Yine de çok şanslıydık ki Eren liseye başlayınca kadar aynı okuldaydık ve gözetimim altındaydı. Bir sorunla karşılaştığımızda hemen müdahale edip çözüm getirebiliyordum. Öğretmenleri hep çok iyi ve anlayışlıydı. Lisede birlikte değiliz tereddütlerim vardı nasıl olacak diye ama korktuğum gibi olmadı. Aksine özgüveni yerine geldi, hatta toplu taşıma kullanarak kendi başına okula gidip gelebiliyor. Yaparsın gider gelirsın diye cesaretlendirdik. Şimdi devam ettiği okulda da çok sevildiğine eminim. Çok mutlu. Eren'in mutlu ve pozitif bir çocuk olmasını sevgi ve anlayışla eğitilmesine bağlıyorum. Katkısı olan tüm öğretmenlerine minnettarım.

Şunu da belirtmek isterim ki ailelerimiz konusunda şanslıydık. Annemiz, babamızdan yakın akrabalarımıza kadar tüm aile oğlumun durumunu kabullenip her zaman destek oldular.

Bu süreçte oğlumu daha iyi eğitebilmek adına "özel eğitim" kurslarına gittim. Daha sonra alan değiştirirsem hep aynı

okulda olabiliriz diye düşündüm. 2014 yılında alan değiştirerek "Özel Eğitim Öğretmenliği" yapmaya başladım. Eren 8-9 yaşlarına geldiğinde ise daha iyiydi ve kısmen de olsa sosyal hayatıma dönmeye başladım. Akşam dışarı çıktığımda gerginlik yaratmadan vakit geçirebiliyordu artık.

P: Eren'in müziğe olan ilgisini ne zaman farkettileriz?

H: Eren'in 2-3 yaşlarından itibaren müzik dinlemeyi çok sevdiğini gördüm. Sürekli dinleyip şarkılara eşlik ediyordu, sözlerini söyleyemediğinde melodisini doğru bir şekilde mırıldanıyordu. 7 yaşındayken devam ettiği Özel Eğitim Kurumunun tavsiyesi ile Orçun Berrakçay ile müzik çalışmaya başladı. Orçun Hocanın kurduğu sadece otizimli bireylerden oluşan İzmir Otizm Orkestrası ve Korosuna da devam etmeye başladı.

P: Eren'in ebeveyni olmanın öncelikle iyi yönlerini ve size kattıklarını öğrenmek isteriz.

H: Keyifli, çünkü sürprizlerle dolu. Hiç beklenmedik zamanda yüzünüzü güldürebiliyor. Olaylara bakış açısı çok farklı, hiç aklınıza gelmeyen sözler söyleyebiliyor. O kadar saf ve masum ki çok kolay ikna edebiliyorum. Çok basit olan bir şeyi öğrenmesi bile bazen mutluluk veriyor, gelişimini net görebiliyorsunuz. Bir de Eren sayesinde özel çocuklarla çalışmaya başladım ve daha keyifle yapıyorum mesleğimi.

P: Bu süreçte ne gibi zorluklar yaşadınız?

H: Otizm, yoğun eğitim gerektiren, yorucu ve masraflı bir süreç. Yaz tatilinde klasiktir belediyelerin çocuklar için spor, yüzme gibi faaliyetleri olur. Diğer çocuklar uyum sağlar, güzel vakit geçirir. Eren'i bu tür grupla kurslara götürdüm fakat hiç faydasını göremedik. Tekrarlı konuşmaları olduğu için ve normal bir sohbeti sürdüremediği için çocuklar onunla arkadaş olmuyor ve bu Ereni çok üzüyordu. Grupla yüzme öğrenemediği için hep bireysel ders aldı örneğin.

Başka sıkıntı çevredeki insanlar ve onların bakışları. Toplu taşımaya bindiğimizde Eren'in anlamsız gülmeleri olduğunda, bazılarına göre garip davranışlar sergilediğinde tüm bakışların üzerinizde olması, hasta mı diye sorduklarında uzun uzun açıklamamak için evet hasta demek zordu.

Yine en çok üzüldüğüm, otizmlilerin acıdan haz almaları. Küçük bir yarası olduğunda deşip kocaman yaraya çevirmesi kahrediyordu. Takıntılı

davranışlar, zorla bitirttiğim bir takıntıdan sonra yenisi başlıyordu. Neyse ki artık bunlar yok. Sadece çok ve tekrar konuşmaları devam ediyor.

P: Eren'in okulumuzu ve kanun enstrümanını tercih etmesindeki etkenler nelerdir?

H: Eren'in müzik eğitimi almaya başlamasında itibaren en büyük hayallerimizden birisiydi Işlay Saygın Güzel Sanatlar Lisesinde öğrenim görmesiydi. Çünkü ISGSL ülkemizin en prestijli okullarından, ayrıca ikametgahımıza en yakın güzel sanatlar lisesi olması tercih sebebimizdi. Sınava girdiğinde tek okulun sınavına girme hakkı vardı, tercihimizi ISGSL'den yana kullandık ve gerçekten çok mutluluk vericiydi kazanması.

Eren liseye başlayana kadar sadece piyano çalışmıştı. Okulda ikinci bir enstrüman çalması gerekiyordu. Hatırlar mısınız bilmiyorum. Biz ne çalabilir diye şaşkınlıkla dolaşırken siz Eren'e oldukça sevecen, güler yüzlü bir tavırla yaklaştınız ve kanun videoları izletip çalmak ister misin diye sordunuz. Eren çalmak isterim dedi. O kadar mutluydum ki, iyi ki dedim Eren bu okulda ve iyi ki Pınar Hocamla yollarımız kesişti. Minnettarız size hocam.

P: O günü çok iyi hatırlıyorum. Eren' in okula giriş sınavında da komisyondaydım. Son derece sıcak, özgüvenli ve rahat tavırlarıyla bizi çok etkilemişti. Eren ile birbirimizden çok şey öğreniyoruz. İyi ki yollarımız kesişmiş

gerçekten. Özgüvenli demişken bunu sağlamak için özel bir çaba gösterdiniz mi?

H: Evet. Otizmlili bireylerin içine kapanık, asosyal, iletişim kurmayan, hep kendi halinde olmak isteyen özelliklerinin olduğunu biliyordum. Mesela 3-4 yaşlarındayken evimizin dışında hiçbir yerde kalmak istemezdi. Bunları aşmak için çokça seyahate götürdüm. Özellikle ilkokula başladıktan sonra çocuklarla aktivitelere katılmasını sağladım, kurslara götürdüm. Otizm korosunda olması bize çok fazla imkan sağladı. Yurt içi ve yurt dışı konserlere katıldık. Bazen uçakla (ki hiç korkmuyor) bazen saatlerce otobüs yolculuğu yaptık ve her duruma alıştı. Özellikle konserlerde, sahnede özgüveni gelişti. Alkışlanmaktan büyük haz alıyor. Eren farkındalığı yüksek bir otizmlili ve durumunun farkında. Otizmlili arkadaşlarıyla olmak ona daha keyifli geliyor. Aileleriyle de iletişim halinde. Onlar yargılamıyor sadece anlayış ve sevgi gösteriyorlar.

P: Otizm korusu dediniz. Bize bundan biraz bahseder misiniz?

Eren, İzmir Otizm Orkestrası ve Korosunda korist. Haftada bir gün koro arkadaşlarıyla birlikte öğretmenleri çalışma yaptırıyor. Konserlere vaktimiz elverdiğince katılıyoruz çünkü çok mutlu oluyor. Birçok insanla tanışıp sohbet ediyor ve kendini iyi hissediyor.

P: Eren'in hayatından memnun ve mutlu olduğunuz her halinden belli. Siz onu

yetiştirme safhasında yaptıklarınızdan memnun ve mutlu musunuz? Şunu da yapsam iyi olurdu dediğiniz oldu mu?

H: Kesinlikle evet. Elimden geldiğince, imkanlar çerçevesinde yapılması gerekenleri yaptığımı düşünüyorum. Bundan sonra da devam edeceğim. Tek pişmanlığım durumunu ilk fark ettiğimde yani 2 yaşlarında eğitime başlatmamış olmam. Anaokuluna gitsin konuşur, erkek çocuk geç konuşur gibi söylemleri dinlememeliydim. Belki de bir şey değişmezdi ama bilemiyorum tabii.

P: Bundan sonra hedefinizde neler var? Eren için nasıl bir gelecek hayal ediyorsunuz?

H: Bundan sonraki hedefimiz müzik eğitimine üniversitede devam etmesi. Kendisi de çok istiyor. Herşeyden önce Eren'in mutlu yaşamasını isteriz. Aslında çok büyük hayallerimiz yok, elimizden geleni yapıp, akışına bırakıyoruz.

P: Otizmlili bireylerin ailelerine tavsiyeleriniz nelerdir?

H: Ailelere tavsiyem, kesinlikle kendilerini bırakmadan, suçlamadan, sorgulamadan, isyan etmeden, çocuklarının durumunu saklamamaları ve kabullenmeleri, gerekirse profesyonel yardım almaları ve çocuklarının eğitimi için ne yapmaları gerektiğini öğrenip uygulamaları. En önemlisi çocuklarını sevgiyle büyütmeleri. Sevgi ve sabır otizmlili bir çocuğun eğitiminde en önemli iki etken. Kurallar koyup kurallardan asla taviz vermemek de eğitimleri açısından

oldukça önemli.

P: Peki bu aşamada öğretmenlerden beklentileriniz ve tavsiyeleriniz nelerdir?

H: Aynı tavsiyeyi öğretmenler için de verebilirim. Otizmlı bir çocuğu sevdiğinizde kesinlikle hisseder ve her istediğinizi yaptırabilirsiniz. Özellikle ilk kademedeki okullarda öğretmen çocuğu kabul edip severse diğer öğrenciler de sever ve yardımcı olur. Böylece sınıfta huzurlu bir ortam yaratılmış olur. Özellikle öğretmenlerin otizm konusunda eğitim almaları ve kendilerini geliştirmeleri gerektiğini düşünüyorum çünkü otizm bu kadar artmışken kesinlikle otizmlı öğrencileri olmaya devam edecek.

Otizmlı bir çocuğu en iyi ailesi tanır. Çünkü hepsi de çok farklı şeylerden hoşlanabilir ya da hoşlanmayabilir. Hoşlanmadığı durumda gergin olabilir. Öğretmen aileden bu durumları öğrenirse hem kaliteli bir eğitim ortamı oluşur hem de öğrencisiyle bağı kuvvetlenir. Öğretmenler kesinlikle aile ile iletişim halinde olmalıdır.

Öğretmenlerimizin çocuklarımızın hayatına bu kadar dokunabildiklerini açıkça görebiliyoruz. Eren'in eğitim hayatına girmiş, katkıları çok fazla olan tüm öğretmenlerine ve eğitim çalışanlarına teşekkürlerimi sunmak isterim. Eren'i veya diğer otizmlı öğrencilerini anlamayan, anlayışını esirgeyen, onları dışlayan tüm eğitimcilerin de bir an evvel

aydınlanmalarını diliyorum.

P: Hülya Hanım, yolculuğunuzu bizimle paylaştığınız için, birçok aileye ve biz öğretmenlere yol gösterici nitelikte değerli yanıtlarınız için teşekkür ederim. Sevgi dolu rehberliğinizin Eren' e çok güzel yollar açacağından eminim.

H: Otizm yolculuğumuzu anlatmam için fırsat verdiniz. Bu röportaj için ben çok teşekkür ederim Pınar Hocam. Eren'e karşı olan ilginiz, sevginiz ve emekleriniz için ayrıca teşekkür ederim. Ne kadar çok bireye ulaşabilirsek, otizmi anlatabilirsek, farkında olmalarını sağlayabilirsek ne mutlu bize.

Eren'in tanı aldığı 2010 yılında otizm dünya genelinde 128'de 1 görülüyorken, 2023 yılı verilerine göre bu oran 36'da 1'e yükseldi. Yani her doğan 36 bebekten 1'i otizmlı.

Umarım Eren ve diğer otizmlı çocuklarımız hak ettikleri eğitimi alırlar, hedeflerine ulaşırlar, toplumda iyi muamele görürler ve mutlu yaşarlar.

Eren ile ilgili videoları aşağıdan izleyebilirsiniz.

<https://youtu.be/BKVv-LzMLBY>

<https://youtu.be/7KBaQWAIg3k>

<https://isgsl.meb.k12.tr/icerikler/mini-konser->

[22032023_13832110.html#.ZDUAXaBVVvs](https://isgsl.meb.k12.tr/icerikler/mini-konser-22032023_13832110.html#.ZDUAXaBVVvs)

[.whatsapp](https://isgsl.meb.k12.tr/icerikler/mini-konser-22032023_13832110.html#.ZDUAXaBVVvs)

19 MAYIS'TA SAHNE GENÇLERİN

18 Mayıs 2023
Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi
Küçük Salon 17.00

GENÇLER! SAHNE SİZİN...

ASYA KORKMAZ - FAGOT
BEHİCE ÜLKÜ BİÇER - KONTRBAS
BERİL BİTİK - KEMAN
BİLGE ÖNEL - KONTRBAS
BURCU YAKAR - PİYANO
ÇANSIN SERTESEN - ŞAN
ÇINARA MANAFLI - PİYANO
DAMLA NAYA KARDEŞ - PİYANO
DENİZ AKÇAM - PİYANO
DENİZ ZENGİNGÜL - PİYANO
ELA TALAY - ARP
GIOIA ALISSA MORO - PİYANO
HAFİZE ELİF ÖZTÜRK - FLÜT
HAYAT TALIA SARI - PİYANO
İREM ERKAYA - PİYANO
İREM SU ŞAHİN - PİYANO
LİDYA İPEK KESKİN - ARP
UFUK ŞENGÜLER - PİYANO
ZEYNEP DURU GÜLEÇ - ARP

TUNÇ SOYER
İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI

İzmir Büyükşehir Belediyesi 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı etkinlikleri kapsamında Ahmet Adnan Saygun Sanat Merkezi sahnesini gençlere açtı. Gerçekleştirilen konserde 19 Mayıs için yapılan seçmelerde belirlenen 19 genç müzisyen 18 Mayıs 2023 günü Ahmet Adnan Saygun Sanat Merkezinde sahne aldı.

14-20 yaş arası gençlerin müthiş performanslarıyla izleyicileri büyüledikleri konserde klasik müzik hayranları yetenekli gençleri ayakta alkışladılar. İzmirli için gurur verici ve coşkulu bu konser aynı zamanda geleceği emanet edeceğimiz gençlerimizin ne kadar kaliteli ve değerli olduklarını da bir kez daha ortaya koymuş oldu. Ülkemizde ve yaşanan onca zorluğa karşın her biri birbirinden kıymetli ulusal ve uluslararası platformda başarılar kazanmış olan bu gençlerimizin her birini yürekten tebrik ediyoruz.

Konserde sahne alan gençlerimiz ve çalgıları şöyle:

ASYA KORKMAZ “Fagot”
BEHİCE ÜLKÜ BİÇER “Kontrbas”
BERİL BİTİK “Keman”
BİLGE ÖNEL “Kontrbas”
BURCU YAKAR “Piyano”
CANSIN SERTESEN “Şan”
ÇINARA MANAFLI “Piyano”
DAMLA NAYA KARDEŞ “Piyano”
DENİZ AKÇAM “Piyano”
DENİZ ZENGİNGÜL “Piyano”
ELA TALAY “Arp”
GIOIA ALİSSA MORO “Piyano”
HAFİZE ELİF ÖZTÜRK “Flüt”
HAYAT TALIA SARI “Piyano”
İREM ERKAYA “Piyano”
İREM SU ŞAHİN “Piyano”
LİDYA İPEK KESKİN “Arp”
UFUK ŞENGÜLER “Piyano”
ZEYNEP DURU GÜLEÇ “Arp”

Henüz gencecik yaşlarına karşın her biri ulusal ve/veya uluslararası başarılarla imza atmış bu muhteşem yetenekli gençler seslendirdikleri birbirinden güzel klasik müzik eserleriyle tüm dinleyicilerin bir kez daha hayranlıklarını kazandılar. İzleyenlerin ayakta alkışlarıyla sonlanan “19 Mayıs Konseri”, bu gençlerin geleceklerinin ne denli parlak olacağına da göstergesi oldu. Ülkemizdeki nice yetenekli gencimize de örnek olacak bu çocuklarımız ve onlar gibi daha nicelerinin bu gibi etkinliklerle yollarının açılmasını diliyoruz.

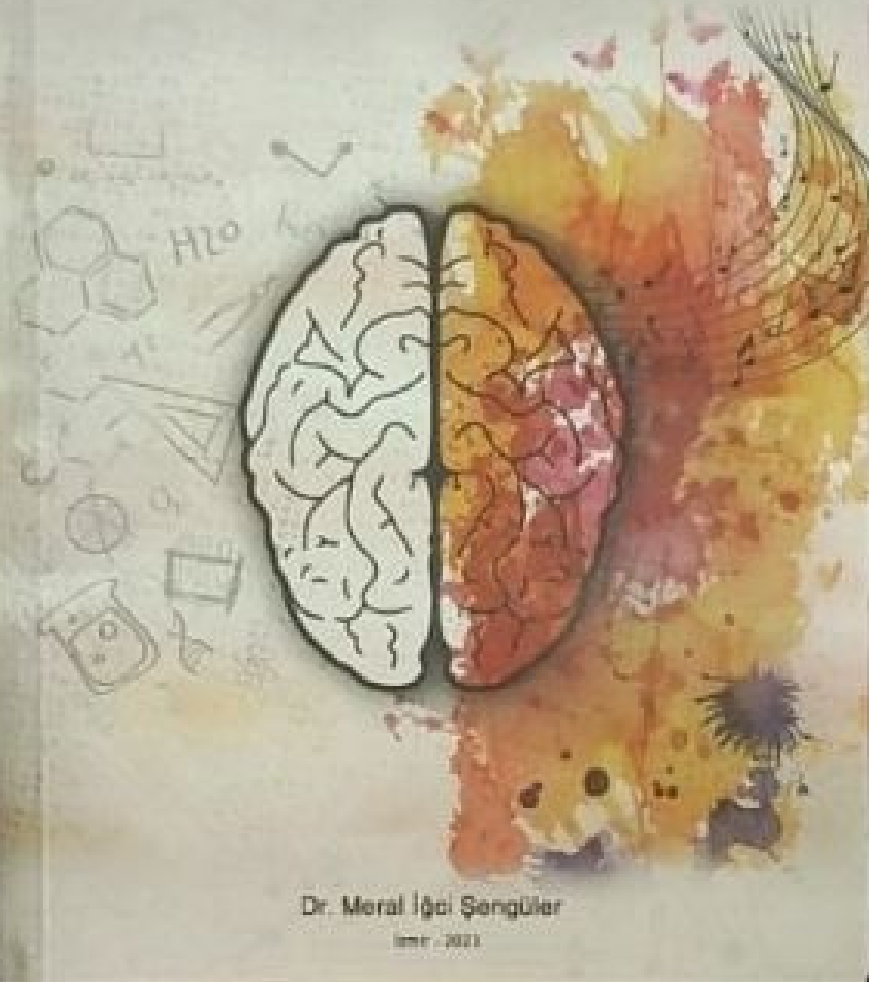

ÜSTÜN ZEKA VE YETENEK

Çocuğunuzun Potansiyelinin Farkında Mısınız?

Dr. Moral İçci Şengüler
İstanbul - 2021

ÜSTÜN
ZEKA

VE

ÜSTÜN
YETENEK

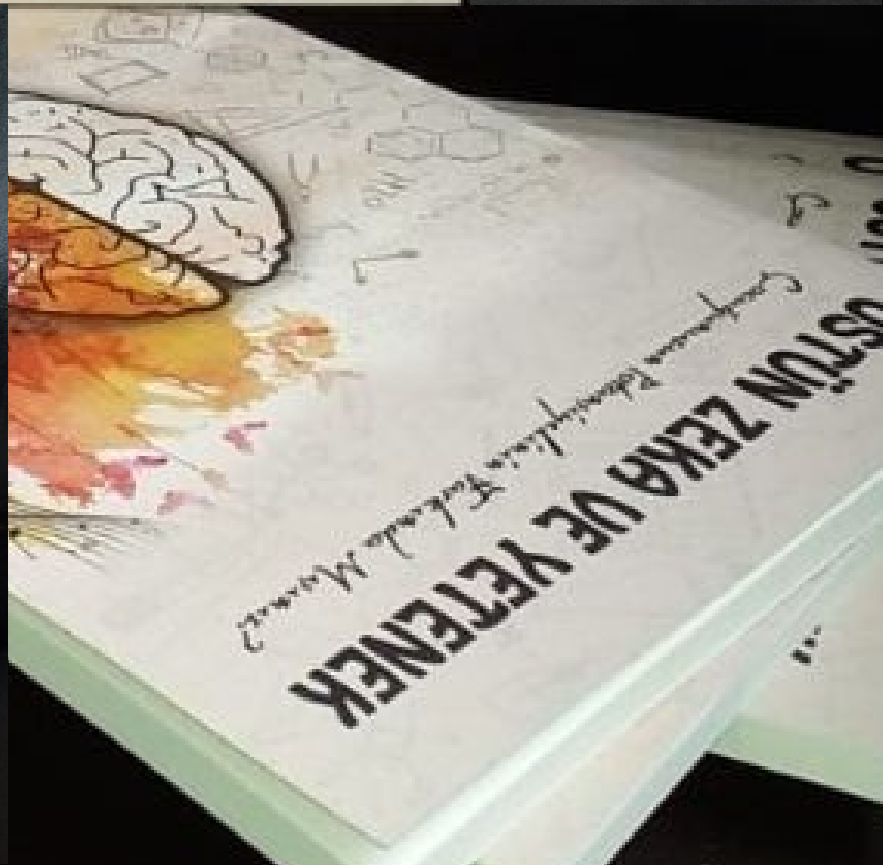
Çocuğunuzun Potansiyelinin Farkında mısınız?

*Bu kitap ile bilgi ve farkındalığınızı artırarak
çocuğunuzu keşfetme ve doğru yönlendirme
konularında kendinizi geliştireceksiniz.*

*Bu arada kendi çocukluğunuzu da keşfedip
kendi potansiyelinizi de yakalama şansı
bulacaksınız...*

Kendiniz, çocuklarınız, öğrencileriniz için

Keyifli okumalar

LEYLA DURUKAN İLE RÖPORTAJ

ZYE Zeka Yetenek Eğitim Dergisinden merhabalar. Ege Üniversitesi Basımevi Müdürü olarak sizinle sık sık iletişimimiz oluyor. Fakat bir de sanatçı yönünüz var. Ben kendinizi kısaca tanıtmanızı isteyerek başlamak istiyorum sohbeti.

Ben Leyla Durukan. Beni bu yönümler için öncelikle çok teşekkür ederim. 1982 yılında İzmir'de doğup, İzmir'de büyüdüm. Orta Öğretimimi daha önceki adı Pratik Kız Sanat Okulu olan Bornova Anadolu Meslek Lisesi Grafik Tasarım Bölümünde tamamladım. Ardından Ege Üniversitesi Ege Meslek Yüksek Okulu Matbaacılık Bölümünü bitirdim.

2002 yılında mezuniyetimin ardından Ege Üniversitesi Basımevi Şube Müdürlüğünde grafiker olarak çalışmaya başladım. Mesleğimi icra ederken Türk Kültürü, Türk Ekonomi Tarihi gibi konulara ilgi duymaya başlayınca Eskişehir Anadolu Üniversitesi İktisadi

ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümüne kaydoldum. İktisat bölümünde lisans eğitimimi bitirdikten sonra sıra Türk Kültürü öğrenmeye gelmişti. 2011 yılında Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Bölümüne kabul edildim. "Türkiye Sahası Masallarında İktisadi Unsurlar" başlıklı disiplinler arası tezimle de Bilim Uzmanı unvanı ile bölümümden mezun oldum. Bununla birlikte grafiker olarak girdiğim Ege Üniversitesi Basımevi Şube Müdürlüğünde 16.yılımda Nisan 2018'de Basımevi Şube Müdürü olarak görevlendirildim. 2018 yılından bu yana da Ege Üniversitesi Basımevi Şube Müdürü olarak çalışmaya devam etmekteyim. Fırsat buldukça aldığım eğitimler doğrultusunda makaleler yazmaya, karakalem veya yağlıboya çalışmaları yapmaya devam ediyorum.

Daha ziyade sanatçı kimliğiniz üzerinden hareketle sohbetimizi yönlendirmek isterim. Resime olan ilginiz ve sürecinizden bahsedermisiniz?

Sokakta oyun oynayabilmiş bir jenerasyonum. Bunun da görsel/işitsel hafızama, yaratıcılığıma etkisinin olduğunu düşünüyorum. Fiziksel hareket içeren oyunlar oynayarak, öğrenerek, tekerlemeler söyleyerek, ezberleyerek, doğayla, doğadaki seslerle, kedilerle, köpeklerle iç içe, kaplumbağaları takip ederek, karınca yuvalarını inceleyerek, kuş yuvalarındaki yavruların büyümesini gözlemleyerek, bitkileri tanıyarak, çiçek kokularını hissederek büyüdüm. Çizgi film seyretmeyi çok severdim. Hala da severim. :) Tabii o yıllarda oldukça eğitici öğretici çocuk programları vardı. İlk çizimlerimin izlediğim çizgi film sahnelerinden oluştuğunu hatırlıyorum. Annem ve babam ekrandaki görüntüyü tüm ayrıntılarına kadar nasıl resmedebildiğime şaşırırlardı. İlkokulda ve ortaokulda resim dersi ödevlerini ailesine yaptırarlardan değildim :) Resim derslerimi çok severdim. O zaman çok donanımlı ve yaratıcı öğretmenlerimiz vardı. Resim öğretmenimiz natürmort dediğimiz doğadan kesitler resmettirirdi. Bu kimi zaman bir yaprak, kimi zaman vazoda çiçekler, kimi zaman pazar tezgahında meyve resimleri olurdu. Genelde

yaptığım resimler okulda sergilenmeye değer görülürdü. Bu da beni daha çok motive ederdi. Bu motivasyonla lisede branş okumaya karar verdim. Bu nedenle grafik tasarım bölümünü seçtim. Okulda Resim Bölümü de vardı ancak Grafik Tasarım Bölümünün ders içerikleri daha zengindi bu beni daha çok heyecanlandırdı. Lisede hazırlık sınıfıyla birlikte 5 yıl boyunca plastik sanatların hemen hemen hepsiyle tanışmış oldum. Ama benim için resim her zaman ön plandaydı. Lise dönemim boyunca karakalem, yağlıboya, guajboya, suluboya gibi çeşitli tekniklerle yaptığım resimler okulumuzun sergi salonunda süreklilikle sergilenmeye devam etti. İl ve ilçe çapında yapılan fotoğraf ve resim yarışmalarında birinciliklerim oldu. Lise eğitimimin son yılında bilgisayarlı grafik tasarıma yöneldim. Kitap kapağı tasarımları, kurumsal kimlik tasarımları, logo tasarımları, broşür, afiş tasarımları yapmak, öğrendiğim tüm bilgileri tasarım programları aracılığı ile

yaratıcılıkla birleştirmek ve fiziki olarak çıktılar elde etmek yani bir yaratım/ üretim sürecinin içinde olmak bana daha keyifli geldi. Ve üniversitede bu eğilimime bağlı olarak matbaacılık branşını seçmiş oldum. İş hayatına atıldıktan sonra da resim hep hayatımda oldu. Karakalem, yağlıboya gibi tekniklerle resim yapmaya devam ettim. Üç karma sergiye katıldım. Fırsat buldukça yeni çalışmalar yapmaya devam ediyorum.

Dergimizin kapağında da bulunan eserinizin bir hikayesi var mıdır?

Fotoğraftan bakarak çizdiğim bir portreydi. Bu minik kızın bakışları çok etkilemişti beni. Biraz meraklı, çokça hüznü... Özel bir hikayesi yok. Ancak bu fotoğraf bir portre fotoğrafı olduğundan etkiyi artırmak için teknik bilgi ve çekim tecrübesiyle alnından çenesine kadar aydınlık, diğer detaylar karanlıkta bırakılmıştı. Ben bu yüzü karakalemimle bir de kağıdın üzerinde ağırlamak istedim. Ve yüzünü çizmeye başladıktan

sonra karanlıkta kalan kısımları yani yemenisini, yemenisindeki oya işini, yemenisinin omuzuna sarkan kısmını, boynundaki çiçek figürlü kolyeyi ona zihnimde yazdığım hikayeye göre tamamladım. Bana göre bu minik, Anadolu'da uzak bir dağ köyünde, geçimini çobanlıkla sağlayan 7 çocuklu bir ailenin en küçüğüydü. Köye gelen bir şehirli gencin kadrajına takılmıştı hüznü gözleri... :)

Diğer çalışmalarınızın özel hikayesi olanlar varsa onları da sizden öğrenmek isteriz.

Ben resim teknikleri içinde en çok karakalem tekniğini benimsedim. Tür olarak da portreye ağırlık verdim. İnsan yüzü ve gözler hep ilgimi çekmiştir. Kendi çektiğim ya da başka fotoğrafçılar tarafından çekilmiş portre fotoğraflarından kağıda aktarıyorum çizimlerimi. Çoğunlukla bir şeyler anlatan, bir ifadesi olan, sevinç, neşe, kaygı, korku, hüznü gibi bir duyguya ait yüzleri çalışıyorum. Hepsinin bende özel

Loyle

bir hikayesi var denilir mi bilmiyorum ama ben gördüğüm yüzlere birer hikaye yazıyorum çizerken. Örneğin ağlayan bir çocuk portresi çizerken ya da gözleri dolu dolu olmuş bir yüz çizerken neye üzülmüş olabileceğini yorumluyorum kafamda. Bir kayıp mı yaşamış ya da sadece istediği bir oyuncak mı alınmamış. Yüzdeki ışık/gölgeyi, kıvrımları, çizgileri kafamdaki bu hikayeler ile oluşturuyorum. Portre bittiğinde, çalışmamı inceleyen kişilerden kafamdaki hikayelerle uyumlu dönüşler almak mutlandırıyor beni. Dolayısıyla artık onun bir hikayesi olmuş oluyor. Bütün portreleri bu duyguyla yapıyorum diyebilirim.

Ekol olarak benimsediğiniz, kendinize yol gösterici aldığınız sanatçı ya da sanatçılar var mı?

Ekol olarak aldığım söylenemese de Paul Lung, Armin Merssman, Igor Kazarin gibi realistik karakalem ressamı ile İbrahim Çallı, Ali Avni Çelebi, Nuri İyem ve Süleyman Seyyid gibi natürmort ve portre ressamlarının çalışmalarını severim ve tarzımı benzetirim.

Çalışma hayatının yoğunluğu arasında resim yapmayı, sanatla uğraşmayı nasıl tanımlarsınız?

Günümüzün büyük bir bölümü iş yerinde sorumluluklar, koşturma, yüksek yoğunluklu konuşmalar, zihnimizden gelip geçen bin bir düşünce ile geçtiğinden insan bir an önce, birkaç

saatliğine de olsa bir sessizlik, bir inziva arıyor. Resim yapmak benim için kaosa bir es, bir mola vermek demek. İnziva demek. Bir resme, bir portreye başladığımda çoğunlukla tek başıma olabileceğim bir ortamda, genellikle sessiz ya da arka fonda sözsüz, sadece enstrümantal bir müzik eşliğinde çalışırım. Bu nedenle benim için resim yapmak dış seslerin sustuğu, sadece kağıtla, kalemle ya da boylarla hemhal olduğum başka bir boyuta geçmektir. Elzemdir. :)

Dergimizin de misyonu özellikle yetenekli kişilere yol gösterici olmak. Bu konuda sizin gibi yeteneği olan kişilere öneriniz ne olur?

Yazar Lewis Hyde'ın, Armağan: Sanatsal Yaratıcılık Dünyayı Nasıl Değiştirir? adlı kitabında; yetenek tanrının armağanıdır, armağanı kendi çabalarımızla elde edemeyiz, satın alamayız, iradi bir eylemle (sonradan mükemmelleştirmek mümkün olsa da) elde edemeyiz, yeteneği armağan olarak değerlendirmemizin nedeni budur der. Daha sonraki satırlarda da armağan edilen bir nesneyi, bir eşyayı, armağan edene teşekkür anlamında nasıl korumaya ya da kullanmaya gayret ediyorsak, yeteneğimizi de armağanın ruhuna uygun olarak gün yüzüne çıkarmamız ve kullanmamız gerekir diye devam eder.

Ben bu satırlardan çok etkilenmiş biri olarak, kişilerin kendini gözlemleyerek yeteneklerinin farkına varmalarını, yeteneklerinin izini sürmelerini, sahip oldukları yeteneği mutlaka kullanmalarını ve imkanları dahilinde yeteneklerini geliştirmek için çaba sarf etmelerini öneririm.

Planladığınız bir sergi vs. var mı sizi takip etmek isteyen değerli okurlarımızı bilgilendirmek isteriz.

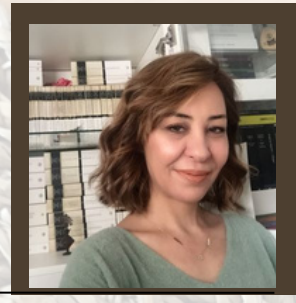
İzmir Çeşme Belediyesinin her yıl düzenlediği Aya Haralambos Kilisesi Etkinlikleri kapsamında gerçekleştirilecek karma sergiye katılmayı planlıyorum. Ancak henüz program belli olmadığı için net bir tarih paylaşamıyorum. Çalışmalarım **leyl.art_** kullanıcı adımla instagram uygulamasından takip edilebilir.

Leyla Hanım samimi katılımınız ve paylaşımınız için size çok teşekkür ediyorum. Dergimizin okuyucularıyla paylaşmak istedikleriniz için sorusuz başlığımızda sözü size bırakıyorum....

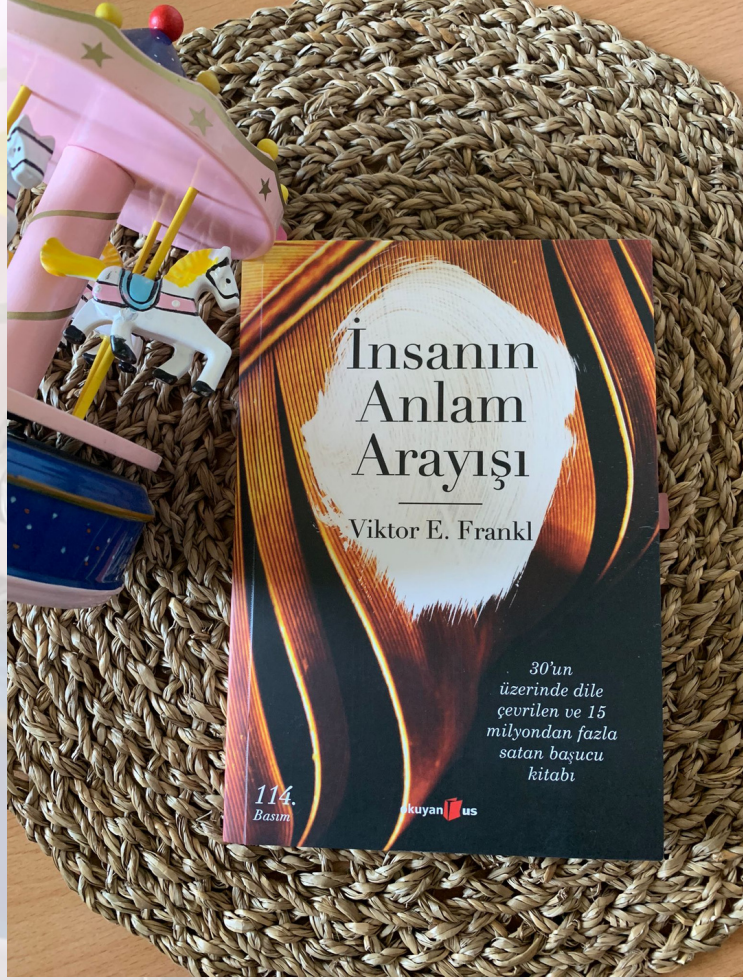
Ben yine armağan ruhu kavramı üzerinden bir şeyler söylemek istiyorum. Armağanlar ilişki kurar, yetenek de bir armağansa, yetenek ilişki kurmak demektir. Kalemle, kağıtla, enstrümanla, insanla, diğer canlılarla, doğayla, kendimizle, evrenle iletişim kurmak, iletişimde kalmak... Nasıl ki büyük küçük, az çok demeden bize verilen armağanlar karşısında mutlu oluyor ve şükran duyuyorsak, onu evimizin, duvarımızın en güzel köşesinde ya da hep gözümüzün önünde tutuyorsak, karşılığında biz de bir armağan sunuyorsak ve böylelikle bir devinim başlatıyorsak yeteneklerimizi de onurlandırmamız ve onlara gereken değeri vermemiz gerektiğini düşünüyorum.

Bu kıymetli yayın organınız ZYE -- Zeka Yetenek Eğitim Dergisinde bana yer ayırdığınız için çok teşekkür ediyorum.

BİR YAS OLUMLAMASI: İNSANIN ANLAM ARAYIŞI

Beste EMNALAR AYDIN

Murathan Mungan'ın da dizelerinde dediği gibi; bugünlerin şiiri, işlemeye devam eden yaraların bellekteki derin izlerini izleyerek çok sonra yazılacak belki.

Hangimiz alınan yaralara karşın aynı kalabiliriz ki? Bu mümkün mü? Terk edilmiş ve cansız, cansız pencerelerden uçuşan perdeler, ızdırapla uçuşan birer kanatlı melek gibi hâlâ taptaze geçerken önümüzden, belleğimizden, kaç kişi aynı kalabilir?

Oruç Aruoba'nın:

*“Bir şeyler yaşamışsan,
Gerçekten yaşamışsan,
Onları yitiremezsin artık
İstesen bile,*

İstemesen bile; yaşar onlar artık...”

dediği noktada; istekle bir bağ kurmadan seninle, benimle, bizimle yaşayacak yaşanmışlıklar; yitirilmesi çok zor olan yarıklar, yaralar açmadı mı tüm bedenimizde? Murakami'nin de dediği gibi, “Kesin olan bir şey var, fırtınadan çıktıktan sonra fırtınaya girenle aynı insan olmayacaksınız.”

Ortak acıların ve yasların kaynağında, ortak toplumsal ve insani değerler yatar.

“Çok sonra yazılır

İçinde yaşadığın günlerin şiiri

Belleği vardır yaraların

Kapandıktan sonra da işleyen

Hatta aynı kalmayan kişileri

Sökülmüş zamana gönderen...”

Tolstoy: “Acı duyabiliyorsan canlısın, başkalarının acısını duyabiliyorsan insansın”, der. İnsan olabilmenin belki de en özde ve gözde unsurlarının başında gelir bu duyumsama. Acı duymak. En çok da başkalarının acılarını en derinden hissetmek, yaşamak; yas’larına omuz verip, yaslanmalarına olanak sağlamak. Ortak acıları ve yası en yoğun yaşadığımız bu dönemde artık vakit; ayağa kalkma, bellekte bir ömür iz sürecek bu yoğun ağırlığın ve yaranın altında bile can bulabilecek minik umut kırıntılarını çıkartıp yeniden yeşermeleri için ekmek olmalı.

Denize benzeyen engin yüreğimizin içinde fırtınalardan sonra ve dalgalardan arınmış zamanı kollayıp, içindeki inciye bulup çıkarmak olmalı işimiz.

20. yüzyılın önde gelen psikiyatrlarından olan Viktor E. Frankl’in otuzun üzerinde yabancı dile çevrilen ve bütün dünyada 15 milyondan fazla satan; logoterapinin ilkelerini, İkinci Dünya Savaşı sırasında bir toplama kampındaki deneyimleri eşliğinde anlattığı “İnsanın Anlam Arayışı” adlı kitabında; en zor şartlarda ben de varım diye haykırmak için hayatın anlamını sorgulamak yerine, hayata anlam katabilme becerileri üzerine canlı tanıklar ve çarpıcı örneklerle bizlere olumlu argümanlar sunmaktadır. Büyük savaş döneminde tüm ailesini ve sevdiklerini kaybeden yazar, Nazi toplama kamplarında

geçirdiği uzun yıllar içerisinde bizzat yaşadığı, şahit olduğu, işittiği ve her anı ölümle burun buruna tecrübe ettiği; devam edebilmenin yegâne anahtarı olan olumlama ve yaşadıklarını sorgulamak yerine, yaşanan ana, hayata farklı açılardan değer kazandırma fikrinin, aynı zamanda yaşam içinde var olabilmenin de koşulu olduğunu fark eder. İnsan özgürlüğünün söz konusu olabilmesi için, koşullar ne olursa olsun kendi yolunu seçme tutumu olduğunu ifade eden yazar, geleceğe inancını yitiren bireyin, manevi dayanaklarını da yitirmiş ve kendisini çöküşe bırakarak zihinsel ve fiziksel çürümenin nesnesi haline geldiğini kanıtlar.

“Gerçekte ihtiyaç duyduğumuz şey, hayata yönelik tutumumuzun değişmesidir. Kendimizin de bunu öğrenmesi ve dahası umutsuz insanlara hayattan ne beklediğimizin önemi olmadığını, önemli olanın hayatın bizden ne beklediği olduğunu öğrenmemiz gerekir.”

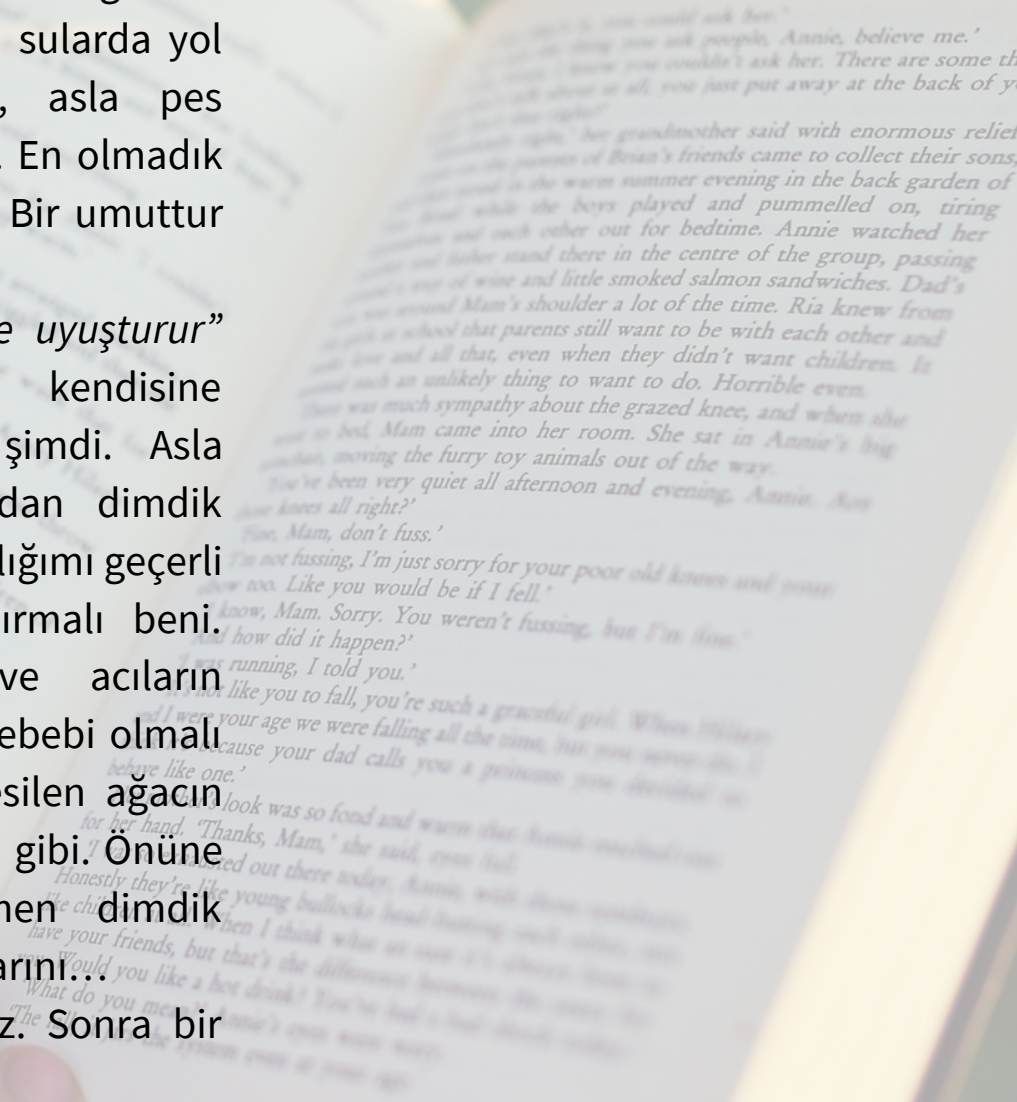
Ve Spinoza’nın Etika’sından ekler, “*Bize acı veren duygular, onun berrak ve kesin bir resmini çizdiğimiz anda acı olmaktan çıkar.*”

“*Bütün çiçekleri koparabilirsiniz. Ama baharın gelişini engelleyemezsiniz.*”(Neruda)

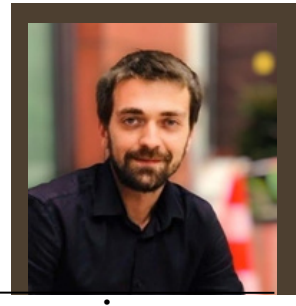
Umut. Ne güzel kelime. Ağızdan çıktığı andan itibaren sarf edenin ruhuna işleyen, aydınlatan, içindeki çiçekleri

yeşerten. Tıpkı Nisan yağmurları gibi...
Mayıs çiçeklerinin müjdecisi sayarız ya
hani, biliriz papatya denizlerinin
rüzgârda dalgalanacağını. Yeniden
açacağını kirazların. Doğanın durmadan
kendini yenileyeceğini, dalgaların
durulup dümenlerin durgun sularda yol
alacağını... Vazgeçmemeyi, asla pes
etmemeyi öğretir bize doğa. En olmadık
yerde tomurcuklanır bazen. Bir umuttur
yaşamak misâli.

“Zaman unutturmaz, sadece uyuşturur”
der Bukowski. Ben de kendisine
manifestomu sunuyorum şimdi. Asla
unutmadan fakat uyuşmadan dimdik
durmali zamana. Şu anki varlığımı geçerli
kılan tüm anlamlara kaydırmalı beni.
Yokluğun, yoksunluğun ve acıların
ortasında bile mutlaka bir sebebi olmalı
varlığımın. Tıpkı bir dalı kesilen ağacın
başka bir yönde dal vermesi gibi. Önüne
çıkan tüm engeller rağmen dimdik
ayakta; sabırla yeşerten dallarını...
Hepimiz yeniden doğmalıyız. Sonra bir
daha ve bir daha...

ÇEKİRGELER EĞİTİM

Engin DİKKULAK

Çekirgeler Eğitim, öğrencilerin matematik, fen bilimleri ve bilgisayar gibi konulardaki ilgilerini artırmayı ve eğitimlerine katkı sağlamayı hedefleyen bir eğitim firmasıdır. Bu amaçla 2023 itibariyle üç farklı yarışma düzenlemekte ve bir aylık bilimsel dergi çıkarmaktadır.

Firmanın düzenlediği yarışmalardan biri "CryptoMath Matematiksel Şifreleme Yarışması"dır. Bu yarışmaya 4. sınıftan 12. sınıfa kadar tüm öğrenciler bireysel olarak veya takım halinde katılabilirler. Yarışma 8 hafta sürer ve her hafta hikayelerle bağlantılı bir soru sorulur. Sorular kriptoloji tekniklerine dayanır ve öğrencilerin bu alanda bilgi ve becerilerini test etmeyi amaçlar. Yarışma ödüllüdür ve yılda iki kez düzenlenir.

CRYPTO MATH

Yarışmada sorulan kriptoloji tekniklerine dayalı sorulara çözüm getirmeyi kolaylaştırmak ve sadece yarışmaya katılan değil, kriptolojiye ilgi duyan herkesin faydalanabileceği bir Kriptoloji Eğitim Video Serisi de Çekirgeler Eğitim YouTube Kanalı'nda herkese açık biçimde yayındadır. Bu içeriğin hazırlanması aşamasında alanında uzman matematik öğretmeni Esra Onatçalı Ertuğ öğretmenimizin büyük katkısı vardır.

Yarışmanın 6. sezonu devam ederken, tüm sezonlarda hikaye ve kriptoları yazarak, toplamda 250 sayfanın üzerinde özgün bir içeriğe ve 50'nin üzerinde birbirinden farklı kriptoya imza atan firmanın kurucu ortaklarından başta Özer Özgün Erkçetin olmak üzere, diğer kurucu ortaklarından Engin Dikkulak ve Kanguru Türkiye koordinatörü Özgür Özdemir'in büyük emeği vardır.

Firmanın Türkiye'de organizasyonunu

sürdüdüğü bir diğer yarışma "Türkiye Matematik Ligi"dir. Bu yarışma, Dünya Matematik Ligi'nin Türkiye ayağı olarak düzenlenir ve öğrenciler okullarını temsilen yarışmaya katılırlar. Türkiye'de derece elde eden öğrenciler, diğer ülke öğrencileriyle yarışma fırsatı bulurlar. Bu yarışma da ödüllü ve sertifikalıdır. 2. sınıftan 8. sınıfa kadar tüm öğrenciler katılabilirler. Yarışma 40'ın üzerinde ülkede uzun yıllardır düzenlenmektedir.

Yarışma 4 etaptan oluşur ve ilk üç aşamada sorulan sorular Çekirgeler Eğitim tarafından hazırlanırken, son aşama olan Dünya Matematik Ligi soruları ise uluslararası organizasyon tarafından hazırlanır.

Çekirgeler Eğitim'in düzenlediği bir başka yarışma "Octopus - Yeni Nesil Yarışma"dır. Bu yarışmaya 1. sınıftan 8. sınıfa kadar tüm öğrenciler katılabilirler. Yarışma, matematik, fen bilgisi ve bilgisayar sorularını içerir. Öğrencilerin müfredat dışında konularla tanışmalarını, yeni nesil sorularla karşılaşmalarını, ulusal ve uluslararası seviyede diğer öğrencilerle yarışarak seviyelerini tespit etmelerini sağlar. Bu yarışma da ödüllü ve sertifikalıdır. Şimdilik

yalnızca Türkiye'de düzenlenen ulusal bir yarışmadır ve iki aşamadan oluşur. 2023 itibarıyla ikincisi düzenlenmiştir.

Tüm yarışmaların kayıt dönemi her yıl Eylül ayında başlamaktadır.

Çekirgeler Eğitim, yarışmalarla birlikte aylık olarak Yeni Nesil Dergi adlı bir bilimsel dergi de çıkarmaktadır. Bu dergi, öğrencilerin yenilikçi bilimsel içeriklerle tanışarak bilimi sevmesini hedefler. Dergide çeşitli konularda makaleler, röportajlar ve eğlenceli içerikler yer alır. Böylece öğrenciler, okul dersleri dışında da bilim konularıyla ilgilenebilirler.

Çekirgeler Eğitim, öğrencilerin akademik başarılarını artırmak ve bilim sevgisini aşlamak için çalışıyor. "CryptoMath Matematiksel Şifreleme Yarışması", "Türkiye Matematik Ligi" ve "Yeni Nesil Yarışma" gibi yarışmalar, öğrencilerin matematik, fen bilgisi ve bilgisayar gibi alanlarda yeteneklerini keşfetmelerine ve geliştirmelerine yardımcı oluyor. Aylık yayınlanan "Yeni Nesil Dergi" ise öğrencilerin bilime olan ilgilerini artırarak, bilimin günlük hayatta ne kadar önemli olduğunu

gösteriyor. Tüm bu çalışmalar, öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine, özgüven kazanmalarına ve hayatları boyunca kullanabilecekleri beceriler edinmelerine katkıda bulunuyor.

Çekirgeler Eğitim, yarışmaların düzenlenmesi ve yayınların çıkartılması aşamasında Kanguru Matematik, Türkiye Zeka Vakfı, Türk Beyin Takımı gibi saygın kurumlarla iş birliği içerisinde. Diğer yandan yüzlerce okul ve değerli öğretmenlerin desteğiyle tüm Türkiye'den binlerce öğrenciye ulaşabilmektedir. Çekirgeler Eğitim'in tüm düzenlediği yarışmalar ve çıkardığı yayınlar hakkında detaylı bilgiye www.cekirgeler.com adresinden ulaşabilirsiniz.

ÇEKİRGELER
EĞİTİM

TÜRK PARA TARİHİ

Ediz Çınar GÜNYAR

Para icat edilmeden önce insanlar takas yöntemi ile alışveriş yaparlardı. Sonra Lidyalılar tarafından ilk para çekiç yardımı ile altın, gümüş ve demir karışımı bir parçanın darbedilmesi sonucu ortaya çıkmıştır. Günümüze kadar gelen “darp” etme işlemi para basımında kullanılan bir yöntemdir. Bundan dolayı darphane kelimesi basılan yeri tanıtmak için kullanılır.

Lidyalılar Anadolu toprağında bir imparatorluk olduğundan ötürü para Anadolu açısından çok önemlidir. Kağıt paralar ise ilk defa Çinliler tarafından basılmıştır. Amacım Türk para tarihini en iyi şekilde anlatmaktır. Bu yüzden sizlere Türklerin Osmanlıdan Cumhuriyete kadar uzanan para tarihi hakkında bilgiler vereceğim.

Osmanlı İmparatorluğu İlk Parasını Bastı
Osmanlı Devleti coğrafi açıdan çok büyük bir ülke olduğundan diğer ülkelerle ticaret yapmışlardır. O yüzden para Osmanlı’da şehirlinin de köylünün de kullandığı bir araçtı. Aynı zamanda para padişahın ululuğunu ve gücünü temsil ettiği için imparatorluğun her bir köşesine yayılmıştır.

İlk Osmanlı parası 1328 tarihinde Orhan

Bey döneminde gümüş para olarak tedavüle sürülmüştür. Bunun adına Osmanlılar akçe ismini vermiştir. Konstantinopolis’in (İstanbul) fethinden önce akçe ismi verilen bu gümüş sikkeler kullanılmıştır (tekli metal sistemi). I. Murat döneminde bozuk para olarak kullanılmak ve parayı en ucuz şekilde basmak için bakır kullanılmıştır. Para pul şeklinde ince basıldığı için halk arasında “pul para” (mangır) ismi verilmiştir (1362-1389).

Fatih Sultan Mehmed’in İstanbul’u fethinden önce (yükselme devrinden önce) gümüş sikkeler basılırken, yükselme devrinden sonra egemenliğin sembolü olan altın sikkeler de basılmaya başlamıştır (çift metal sistemi) ve bu altın sikkeye “Sultani” ismi verilmiştir (1477-1585). İstanbul’un fethinden sonra zaferler devam ettikçe Osmanlı da büyümüştür. Yeni kazanılan bölgelerin önceki paralarına dokunulmadan sadece Osmanlı padişahının ismi eklenmiştir. Böylece “Sultani” temel para birimi, yeni fethedilen ülkelerin paralarıysa

Osmanlının yerel para birimi olarak kalmıştır.

Osmanlıda her tahta geçen padişah önceki padişahın paralarını tedavülden kaldırmıştır. Halk önceki parayı darphaneye vermiş, eski paralar eritilip yeni paralar üretilmiştir.

Ancak altının değerli bir maden olması ve Osmanlı devletinin bu geliri karşılayamamasından dolayı kağıt paraya geçilmiştir. Osmanlılar buna “Kaime” ismini vermişlerdir.

Resim 1. Abdülmecid dönemi 20 kuruş (Keş ve Turgut, 2015)

Abdülmecid döneminde basılan kaimelerin hepsi dikeydir. Bu dönemde kağıt paralar el ile yazılmıştır. Bir süre sonra sahtesi yapıldığından ötürü tedavülden kalkmıştır ve artık paralar 1842 yılından itibaren matbaada basılmaya başlanmıştır. 1915 yılından sonra Osmanlı Devleti “Evrak-ı Nakdiye” kullanımına geçmiştir. Fakat Kurtuluş Savaşında para basılamamasından ötürü bu paralar Cumhuriyet döneminde de kullanılmıştır. Bu paralar 1927 tarihine kadar tedavülde kalmıştır. Cumhuriyet’in ilan edilmesi ardından bir devletin egemenlik ve bağımsızlık sembolü olması nedeniyle ilk Türk banknotlarının basılmasına karar verilmiştir. Osmanlı kağıt paraları Osmanlıca ve Fransızca dili ile yazılmıştır. Bu para E1’dir (1.emisyondur)

Resim 2. 1. Emisyon (E1) 1 Türk lirası (1 livre) (Evrak-ı Nakdiye)
<https://www.tcmb.gov.tr/>

Harf Devrimi henüz yapılmadığından dolayı Cumhuriyet'in ilk paraları da Osmanlıca ve Fransızca dilinde basılmıştır. 1 Kasım 1928 yılında yapılan "Harf Devrimi" ile paralarımız Latin alfabesi ile basılmıştır. Bu para E2'dir (2. Emisyonundur).

Resim 3: 2. Emisyon (E2)
<https://www.tcmb.gov.tr/>

Bu paralarda Mustafa Kemal Atatürk portresi yer almaktadır. Cumhuriyet döneminde çeşitli paralarda İsmet İnönü'nün portresi yer almıştır ama Celal Bayar'ın getirdiği kanun ile sadece M. Kemal Atatürk'ün portresi yer alacaktır ve şüphesiz her zaman Atamızın olduğu banknotlar ile alışveriş yapacağız.

Kaynaklar

Açıkgöz, Ö., 2010, Osmanlı Para Politikasında Reform Çabaları: 1800-1844 Dönemi Üzerine Bir Değerlendirme, ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 6, Sayı 12, 2010, ss. 371-392.

Kağıt Paranın Tarihçesi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
Keş, Y., Burcu Fikriye Turgut, B.F., 2015, Kültür ve Sanatın Yansıması Para Tasarımı "Osmanlı Son Dönem Kaimeleri ve Cumhuriyet'in İlk Emisyonları", Medeniyet Sanat, İMÜ Sanat ve Tasarım Fakültesi Dergisi, Cilt:1, Sayı:2, s. 31-47.

Pamuk, Şevket (2023), Osmanlı İmparatorluğunda Paranın Tarihi, 4. Baskı, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

YAZA MERHABA SERGİ VE KONSERİ

Herkese Merhaba,
Yorucu bir eğitim yılının sonlarına gelirken hepimizde eğlenmek için büyük bir tatil beklentisi var. Biz ÜZYENS çocukları olarak burada öğrendik ki eğlenmek sadece tatillerde yapılabilir bir şey değil. İnsan öğrenirken, çok yoğun çalışırken de eğlenebilir. Ve hatta gördük ki eğlenerek çalıştığımızda çok daha verimli oluyor ve daha az yoruluyoruz. Öğrendikçe, geliştikçe daha yeni bilgiler ve beceriler edinmeyi istiyoruz.

Biliyoruz ki öğrenmenin molası yok. Biz de öğrenmeye ve gelişmeye devam ediyoruz. Bizim gibi öğrenmek isteyen, öğrendikçe gelişecek olan arkadaşlarımıza örnek olabilmek için

çalışmalarımızdan birer kesit hazırladık. Her birimiz müzik, resim, yaratıcılık alanlarında yaptıkları çalışmalarla ilgili çalışma anlarını ve ürünlerini kaydettik. Bu kesitleri birleştirerek size sunuyoruz. Ulu önderimiz MUSTAFA KEMAL Atatürk'ün çocukları olarak kendimizi geliştirmenin bu ülkeyi geliştirmek olduğunu bilerek mutlu çocuklar olarak keyifle çalışıyoruz.

Videolarımızı çekerken en ciddi hallerimizi takındık. Neden mi? Çok eğlendiğimiz için sizleri kıskandırmak istemedik. Hepiniz “yaza merhaba” sunumumuza hoşgeldiniz. İyi izlemeler...

Sergi ve Konseri aşağıdaki linkten izleyebilirsiniz.

https://www.youtube.com/watch?v=5QV_qRI5NHw&t=7s

Ressamlar

*MAYA ÇANKAYA
6 YAŞ*

*BAHAR İPEK GÜLEN
10 YAŞ*

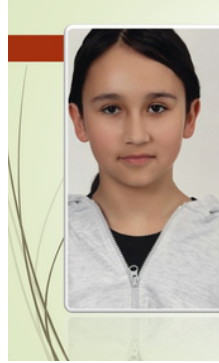
*JRMAK ÇAPAL
15 YAŞ*

*ARDEN ERİKMEN
8 YAŞ*

*BURAK EMRE GÜLEN
13 YAŞ*

*İCLAL KATRANÇ
10 YAŞ*

*DEFNE YONTAR
8 YAŞ*

Müzişyenler

*ELİFTARSUS
6 YAŞ*

*DENİZYEŞİLARAS
6 YAŞ*

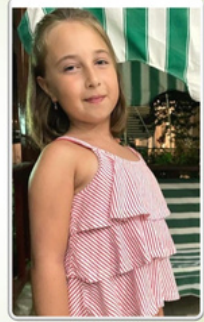
*NEVA ÖZMEN
10 YAŞ*

*EMRE AÇIKYOL
10 YAŞ*

*BAHAR İPEK GÜLEN
10 YAŞ*

*DEFNEYEŞİLARAS
8 YAŞ*

Müzişyenler

ZEKA YETENEK EĞİTİM DERGİSİ

